

Bidrag til Synonymiken for nogle kritiske Arter fra Danmarks
og Nabolandenes Floraer.

Af

Joh. Lange.

I.

Bemærkninger om *Bromus asper* Murr. og dens Forhold til
B. serotinus Benek.

Efterat Hr. Beneken (Bot. Zeit. 1845, p. 24) havde paavist, at der under Navnet *Bromus asper* skjulte sig tvende Arter og godtgjort denne Paastand ved en omhyggelig Beskrivelse af den som ny Art udskilte *B. serotinus* Benek., gjorde Hr. Seminarie-lærer Rostrup først¹⁾ opmærksom paa den sidstnævnte Arts Forekomst i vor Flora, idet han angav den (under Navn af (*Schedonorus serotinus*) at være funden flere Steder paa Lolland; efter de af Hr. R. meddelte Oplysninger og Exemplarer optog jeg den i tredie Udgave af min «Haandb. i den danske Flora», hvor der er meddelt en kort Beskrivelse af Arten til Adskillelse fra *B. asper* (Benek.). Den er siden den Tid fundet paa mange Steder her i Landet, ofte endog i Mængde, den synes efter de nu foreliggende Iagttagelser at være udbredt over hele det danske Floragebet og i de fleste Egne endog hyppigere end den saakaldte *B. asper*, voxende snart i Selskab med denne,

¹⁾ Vidensk. Medd. fra naturhist. Foren. 1864, p. 71.

Overs. over d. K. D. Vidensk. Selsk Forh. 1873.

snart alene. I det øvrige Skandinavien synes den at være sjældnere, men er dog allerede funden paa ikke faa Steder i Sverige, og afd. Mag. A. Falck har efter Exemplarer, samlede paa Øland, meddelt en Beskrivelse af den (Bot. not. 1866, p. 48); ogsaa i Norge er den funden af afdøde Prof. M. N. Blytt (efter Meddelelse af Exemplarer ved Conservator A. Blytt).

Uagtet der er forløben en Tid af 28 Aar siden Beneken først henledede Opmærksomheden paa tvende hidtil overseete, ved Habitus, Blomstringstid og flere Karakterer forskjellige Arter og gav en god Beskrivelse af disse, synes de hidtil kun i meget ringe Grad at have vundet Anerkjendelse. Paa de ovenfor nævnte Undtagelser nær have nemlig kun meget faa floristiske Forfattere fra Perioden efter 1845 nævnt og beskrevet de 2 Arter, og da kun som Former af én Art (f. Ex. Garcke¹⁾, Ascherson²⁾, Körnicke³⁾). Derimod søger man i de øvrige Floraer for Nord- og Mellemeuropa, som ere udkomne i de sidste Aartier (f. Ex. hos Grenier et Godron⁴⁾, Doell⁵⁾, Willkomm⁶⁾, Blytt⁷⁾, Hartman⁸⁾, Crépin⁹⁾, Babington¹⁰⁾ o. fl.) forgjæves Spor til en Adskillelse mellem disse Arter; enkelte Forfattere have endog bestemt udtalt sig imod Sondringen,

¹⁾ Flora v. Nord- u. Mittelddeutschland, 6 Aufl. 1863.

²⁾ Flora der Prov. Brandenburg p. 859 (1864). Dr. Ascherson, som har omhyggeligt studeret disse Arter, og hvem jeg skylder særlig Tak for en Mængde velvilligt tilsendte Oplysninger om samme, navnlig med Hensyn til deres geogr. Udbredelse, har meddelt mig (sml. Bot. Zeit. 1870, p. 694), at hans tidligere Tvivl om Karakterernes Bestandighed hidrørte fra iagttagne Overgangsformer, som han dog senere har overbevist sig om at være sjældne, og at han nu er tilbøjelig til at anerkjende Adskillelsen (om end foreløbig kun som to Variationsformer).

³⁾ Schriften der kön. phys.-oec. Gesellsch. z. Königsberg 1867, p. 9.

⁴⁾ Flore de France III, 1855.

⁵⁾ Flora v. Baden, vol. I (1857).

⁶⁾ Führer etc. (1863).

⁷⁾ Norges Flora (1861).

⁸⁾ Handbok i Skand. Flora, ed. 9 (1864).

⁹⁾ Manuel de la flore de Belg., ed. 2 (1866).

¹⁰⁾ Manual of Brit. botany, 6 ed. (1867).

f. Ex. Marsson¹⁾, Neilreich²⁾, Celakovsky³⁾, B. Erfurth⁴⁾.

I den nyeste Tid ere værdifulde Bidrag til disse Arters Historie meddelte af Mr. H. Trimén⁵⁾, som synes tilbøjelig til at anerkjende deres Berettigelse til at adskilles som selvstændige Arter. Maa det nu end indrømmes, at det endnu turde være for tidligt at fælde en aldeles afgjørende Døm om disse Arters Holdbarhed, forinden fleraarige lagttagelser paa forskellige Voxesteder og Dyrkningsforsøg have godtgjort Karakterernes større eller mindre Grad af Bestandighed, er jeg dog for mit Vedkommende — efter de lagttagelser, jeg har havt Lejlighed til at gjøre i en længere Aarrække paa talrige Exemplarer fra forskellige Egne — tilbøjelig til at anerkjende dem for fuldt berettigede til at adskilles som gode og vel begrændsede Arter. Jeg har vel, skjøndt sjældent, fundet enkelte Exemplarer, hvor en eller anden Karakter var mindre tydeligt fremtrædende, men jeg mindes ikke nogensinde at have seet Former, der stode saaledes midt imellem begge, at de ikke bestemt kunde henføres til den ene eller anden af disse og som Følge heraf maatte erklæres for virkelige Melleformer⁶⁾. Jeg har derfor ikke taget i Betænkning, her at give den i en tidligere

¹⁾ Flora von Neu-Vorpommern (1869).

²⁾ Aufzählung der in Ungarn und Slavonien bisher beobachteten Gefäßpflanzen (Wien 1870; anm. af Dr. P. Ascherson, Bot. Zeit. 1870, p. 694): Forf. ansér B. serotinus for ikke engang en Varietet, men en efter vilkaarligt valgte Karakterer kunstig construeret Art.

³⁾ Bot. Zeit. 1871, p. 45. Forf. bemærker, at han i sin Prodr. ikke har optaget B. serotinus, skjønt den forekommer i Bøhmen, fordi den hører til den Slags Arter, «som Opiz fabrikerede i Dusinvis».

⁴⁾ Zeitschr. für ges. Naturwiss. f. Sachsen u. Thüring. 1867, 2, p. 359).

⁵⁾ Journ. of botany vol. 8, p. 376—79 og vol. 9, p. 270 (Særtryk af disse Afhandlinger ere mig velvilligt meddelte af Forf. efter at disse Bemærkninger i det væsentlige vare nedskrevne).

⁶⁾ I den ovenfor citerede Afhandling af Hr. B. Erfurth opregnes forskellige Melleformer mellem B. asper og serotinus, Forf. paastaar endog at have fundet ikke alene begge Arter blomstrende samtidigt mellem hinanden, men ogsaa fra en og samme Rod nogle Straa, som maatte hen-

kort Afhandling¹⁾ bebudede udførligere Redegjørelse for mine Iagttagelser om disse Arters Historie samt en Undersøgelse af hvad der for eller imod deres Adskillelse kan udledes saa vel af deres geografiske Fordeling som af det i den tidligere botaniske Literatur indeholdte Materiale til deres Historie og Nomenclatur.

Skjønt de Karakterer, hvorpaa Adskillelsen mellem de 2 Arter er begrundet, tør antages at være de fleste af Læserne bekendte eller i hvert Fald med Lethed at kunne opsøges i den alt tilstedeværende Literatur, maa jeg dog ansee det for hensigtsmæssigt, at forudskikke en Oversigt over de vigtigste Skjelnemærker.

1. *Schedonorus serotinus* Rostr.²⁾ (*Bromus serotinus* Benek.)

Vaginæ omnes longe denseque strigoso-hispidæ; panicula valde nutans, ramis inferioribus longis, divaricatis, geminis (sæpe 1, raro 3), basi squamâ cartilagineâ semilunari, longe ciliatâ, utrinque longe decurrente fultis³⁾; spiculæ nitidæ, violaceo-tinctæ, 5—9-floræ; gluma superior glabra, palea inferior basin versus ad nervos pilosa, apicem versus glabra; antheræ violacææ. — Floret

regnes til den ene, andre til den anden Art. Denne sidste Iagttagelses Nøjagtighed turde trænge til nøjere at constateres. Her i Landet mindes jeg ikke at have Iagttaget samtidig Blomstring af begge Arter, hvor disse voxede under aldeles lige Betingelser, tvertimod har jeg i Regelen allerede ved flygtig Betragtning kunnet adskille Arterne ved deres forskjellige Udviklingsgrad, hvor de, som ofte er Tilfældet, voxede blandede. At undtagelsesvis enkelte sent udviklede Straa af den tidligt blomstrende Art kunne blomstre samtidigt med de først udviklede af *S. serotinus*, tør jeg ikke benægte Muligheden af, og at Mellemformer kunne findes, er bekræftet af Dr. Aschersøn (s. ov.) som dog tilføjer, at de ere meget sjeldne, hvilket jeg, efter Iagttagelse af mange Hundreder af Exemplarer, aldeles kan underskrive, og dette modbeviser heller ikke to forøvrigt vel adskilte Arters Berettigelse.

¹⁾ Bemærkninger ved det 48de Hæfte af Flora danica (Vid. Selsk. Overs. 1871 p. 40).

²⁾ Slægtsnavnet *Schedonorus* foretrækker jeg med Fries o. fl. at anvende paa denne fra *Bromus* L. nu almindeligt som egen Slægt adskilte Afdeling, saaledes at Navnet *Bromus* i indskrænket Betydning forbeholdes *B. secalinus* og de med den beslægtede Arter (i Stedet for det lidet heldige Navn *Serrafalcus*).

³⁾ S. Bemærkn. ved 48de Hæfte af Flora danica S. 12 fig. b.

ult. Julio, fructus Septembri præcipue maturescunt. Diu viget et serius quam sequens marcescit.

2. *S. Benekeni* Lge. (*Bromus asper* Benek.).

Vaginæ superiores glabræ v. breviter parceque pubescentes, inferiores hispidæ; panícula leviter nutans (in speciminibus maris erectiuscula), ramis brevioribus magisque erectis, 3—6 (raro 2) in semiverticillis inferioribus; squama semilunaris cartilaginea margine glabra, obtusissima, utrinque leviter decurrens¹⁾; spiculæ minores quam in præced., cano-virentes (rarius coloratæ), opacæ; gluma superior ad apicem usque ciliata; palea inferior a basi ad apicem pilosa; antheræ aurantiacæ. 14—20 diebus quam prior præcocior (fructus ult. Aug. sæpius maturescunt). Cito marcescens.

Enkelte af de her angivne Kjendetegn, f. Ex. Smaaaxenes og Støvknappernes Farve, Inderavnens Behaaring, kan jeg foreløbig kun tillægge en underordnet Betydning, idet jeg har fundet dem at variere noget hos forskjellige Individuer, og muligvis ere de tildels afhængige af Voxestedet. De øvrige Karakterer ere derimod forekomne mig at være saa constante og tydeligt udprægede som det kan forlanges til Begrundelse af selvstændige Arter. Maa det altsaa end forbeholdes Fremtiden at fælde den endelige Dom om den større eller mindre Betydning, der kan tillægges de fundne Karakterer, og som Følge heraf indtil videre henstilles til hver enkelt Botanikers Skjøn, hvor vidt der skal tillægges disse Planter Rang som Arter eller som Afarter, er er der dog lige fuldt en Trang tilstede til at udrede deres Synonymik og paa Basis af de herved vundne Resultater at tillægge hver især et bestemt Navn, for saa vidt man ikke foretrækker at slaa sig til Ro ved uden Sondring af de tvende Typer at forene disse under det traditionelle Navn *B. asper*.

Men Spørgsmaalet om den foreløbig sandsynligste Nomenclatur for disse to Typers Vedkommende kræver først en Undersøgelse af, hvilken af disse der efter de til Raadighed staaende Kilder maa ansees for mest berettiget til at bære Navnet

¹⁾ Se Bemærkn. ved 48de Hæfte af Flora danica S. 11 fig. a.

«asper» og navnlig om Beneken har havt tilstrækkelig Hjemmel for at anvende dette Navn fortrinsvis paa den ene af Arterne.

Ved at gennemgaa de mig tilgængelige Afbildninger af *Bromus asper* har det været mig paafaldende, at disse næsten alle stemme bedre overens med *B. serotinus* Benek. end med den af ham som *B. asper* særligt betegnede Art. Saaledes maa f. Ex. Figurerne i Engl. bot. tab. 1172, Host Gramineæ tab. 7 og Flora danica tab. 1382¹⁾ paa Grund af de stærkt haarede Skeder og parvise Topgrene øjensynligt henføres til *B. serotinus*, det samme gjælder om Fig. i Johnson et Sowerby, the grasses of Great Britain, og den eneste mig bekendte Figur under Navn af *B. asper*, som (skjønt den ikke er udstyret med Analyser) utvivlsomt maa være tegnet efter Exemplarer af *B. asper* Benek., er Reichenbachs Ic. fl. germ. I, tab. 76.

Ligesom det overvejende Flertal af Afbildninger, saaledes henhøre ogsaa de allefleste Herbarie-Exemplarer, jeg har havt til Undersøgelse fra Lande udenfor Danmark, og navnlig alle de mig bekendte Exemplarer fra det vestlige og sydvestlige Europa, til *B. serotinus*. Det vil af nedenstaaende Fortegnelse over de for hver af Arterne bekendte Voxesteder sees, at *B. asper* Benek. vel er funden paa adskillige sydeuropæiske Voxesteder, men kun i et i Forhold til den anden Art aldeles forsvindende Antal.

Hvad Beskrivelserne af *B. asper* angaar, da ere disse hos flere Forfattere uheldigvis affattede saaledes, at det ikke tydeligt kan skjønnes, hvilken Art den vedkommende Forfatter har havt for Øje, fordi der ikke har været taget Hensyn til Arternes Sondring, og de Karakterer, hvorpaa denne grunder sig, ere som Følge heraf ikke tilstrækkeligt fremhævede. Men ved Siden af de Beskrivelser, som passe lige godt paa begge Arter, ere flere, især fra sydeuropæiske Florister hidrørende,

¹⁾ Jeg har derfor ladet en Tegning af *B. asper* Benek. (*Schedonorus Benekeni* mh.) udføre for Flora danica (tab. 2826).

øjensynligt affattede efter Exemplarer af *B. serotinus*, og det er yderst sjældent at finde Beskrivelser, der udelukkende eller endog fortrinsvis tyde hen paa *B. asper* Benek.

Af disse Grunde og tillige fordi Artsnavnet «*asper*» i højere Grad er betegnende for *B. serotinus* Benek., synes meget at tale imod den exclusive Brug, som den sidstnævnte Forf. har gjort af Navnet ved særligt at overføre det paa den anden Art. Min Formodning om, at dette Navn, hvis det ikke oprindeligt er collectivt, med større Ret maatte overføres paa *B. serotinus*, kan jeg uheldigvis ikke støtte paa autentiske Herbarie-Exemplarer, hidrørende fra de ældre Forfattere, som have omhandlet *B. asper*, navnlig har jeg ikke hidtil kunnet erfare noget om de Murray'ske Exemplarer¹⁾. Man er altsaa fornemlig henvist til at raadspørge de Forfatteres Beskrivelser og Citater, der enten som Kilde til Artsnavnet *B. asper* have størst Vægt eller som Samtidige kunne antages — dels ved Autopsi, dels ved mundlig eller skriftlig Overlevering — at have erhvervet sig en Kundskab om denne Art, der kan være vejledende ved Afgjørelsen af det Spørgsmaal, om disse 2 Arter tidligere have været iagttagne og adskilte og i saa Fald hvilken der bør bære det oprindeligt givne Navn *B. asper*, eller om dette fra først af har været et collectivt Navn.

Flere Forfattere citere som Autor til Navnet *B. asper* Linné den Yngre, men da det Værk, hvori den af ham er beskrevet (Suppl. Syst. veg. ed. 13, Gen. ed. 6, Sp. pl. ed. 2) er udkommet i 1781, hvorimod Murray's Prodr. fl. Gotting, hvor Navnet allerede findes, udkom 1770, bør Murray nævnes som Autor til dette. Stedet hos Murray (l. c. p. 42) lyder saaledes:

¹⁾ Efter Dr. Aschersons Meddelelse findes i Berliner Museet Exemplarer, opbevarede under Navn af *B. asper*, samlede af Link i Omegnen af Göttingen, hvor han opholdt sig som Student og som Murrays Tilhører, men disse ere ikke afgjørende for dette Spørgsmaal, da de indeholde begge Former, dog fortrinsvis *B. asper* Benek., og der kan altsaa heraf ikke med Sikkerhed drages anden Slutning end den, at begge Arter voxte omkring Göttingen.

«*Bromus asper* mihi. Ita voco *Bromum foliis hirsutis*, per oras asperrimis, locustis glabris, teretibus, 9-floris. Hall. hist. helvet. No. 1503.»

Murray har altsaa ikke ydet andet Bidrag til denne Arts rette Forstaaelse end det af ham givne Artsnavn og en Tilføjelse af Voxesteder fra Göttingens Omegn. Derimod har Haller, hvis Frase Murray indskrænker sig til at gjengive, og som altsaa maa erkjendes for første Kilde til Arten (men ikke til Navnet), tilføjet en temmelig udførlig Beskrivelse, som dog er holdt i saa almindelige Udtryk, at den, skjønt tydelig nok betegnende en Art af Gruppen *Asper*, passer nogenlunde vel paa begge Former. Den siges at voxe i Schweiz og ved Göttingen.

Men Haller har, foruden denne, nævnt og beskrevet en anden Art, nemlig «*B. glaber panicula nutante locustis 4-floris, glumis subhirsutis*» l. c. No. 1506, som her maa omtales, fordi den, skjønt sikkert med Urette, af senere Forfattere er draget med ind i Kredsen af Synonymerne for *B. asper*. Det forekommer mig nemlig utvivlsomt, at Haller ved sin B. No. 1506 ikke har tænkt paa nogen af de 2 oftnævnte Arter, men snarere paa en Form af *B. giganteus*. Saavel Beskrivelsen (*locustis 4-floris, arista gracili, alba, semiunciali*), som Citatet af Scheuchzer (*Agrost. p. 263, t. 5, f. 16*) tyde langt mere hen paa *B. giganteus* end paa *B. asper*, og naar der tilføjes «*frequens in Helvetiæ silvis et aquis*», synes denne Angivelse af Voxestedet nok saa godt at passe paa *B. giganteus* som paa *B. asper* Benek.

Forfølge vi dette Spor videre, finde vi hos en med Murray omtrent samtidig Forfatter, Pollich (*historia plantarum in Palat. elect. sponte nascentium, 1776*) de Hallerske Fraser anvendte paa 2 forskjellige Arter, men med Tilføjelse af 2 nye Artsnavne. Den første af disse, *B. versicolor* Poll. (l. c. p. 109), hvortil Hallers No. 1503 (*B. fol. hirsutis etc.*), men derimod ikke *B. asper* Murr., citeres, have flere Forfattere, vildledede af det formentlig urigtigt anvendte Hallerske Citat, henført til *B. asper*,

til Trods for at hverken Beskrivelsen («*Similis B. secalino; panicula magis quam in hoc erigitur, rami 6—7 e scapo egrediuntur, spiculæ glabræ, vaginæ molles*» etc.) eller Voxestedet (in dumetis, agris et versuris), lade sig anvende paa denne, men snarere sigte til en Art af Gruppen *Serrafalcus*, sandsynligst til en stor Form af *B. arvensis* ¹⁾.

Den anden Pollichske Art, *B. montanus* Poll. (l. c. p. 116) ²⁾, hvortil citeres Hallers No. 1506 (*B. glaber* etc.) synes efter den tilføjede Beskrivelse («*folia utrinque molliter villosa, deorsum scabriuscula; vaginæ, præprimis inferiores, villosæ ac scabræ; panicula antrorsum nutans, rami 2—4 e scapo egrediuntur, spiculæ 6—7 floræ, villosæ ac scabræ*») at stemme vel overens med *B. asper* (Hall., Murr.) og fortrinsvis med den Form af samme, som vi ere vante til med Beneken at kalde *B. asper* (Sched. *Benekeni* mh.). Pollich har saaledes formentlig anbragt begge de Hallerske Citater paa urette Sted, idet han nemlig har anvendt No. 1503 (*B. asper*) paa *B. arvensis* L. (v. sp. aff.) og No. 1506 (*B. giganteus*) paa *B. asper*, og derved bidraget ikke lidet til at forvikle disse Arters Synonymik og lede senere Fortolkere paa Vildspor.

Men denne Pollichske Sondring mellem to Arter, skjønt ukritisk og væsenlig vildledende, faar en indirecte Betydning for vort Spørgsmaal derved, at en senere Forfatter af Floraen for et nærliggende Omraade, nemlig Gmelin (*Flora Badensis* I, p. 242 (1805) bona fide citerer Pollichs tvende Navne som Synonymer for 2 Arter, der, (bortsét fra, at for den enes Vedkommende Pollichs Navn og Voxested, for den anden Art Hallers Citat er uberettiget) ere saa tydeligt beskrevne, at de med den størst mulige Sandsynlighed kunne henføres til de 2 senere af Beneken adskilte Arter. *B. versicolor* Poll. er nemlig af Gmelin

¹⁾ Koch (Syn. p. 947) citerer ogsaa *B. versicolor* Poll. som Synonym til *Bromus arvensis* L.

²⁾ Navnet *B. montanus* findes allerede hos Scopoli (fl. Carn. ed. 2, 1772).

tilbageført til *B. asper* Murr., og han giver en udførlig og tydelig Beskrivelse af denne, som paa det nøjeste stemmer med *B. serotinus* Benek. — Af Gmelins Beskrivelse af *B. asper* Murr. maa særlig fremhæves følgende: . . . «facile dignoscitur *vaginis foliorum pilis longis copiosis deorsum versis hirsutis, pedunculis paniculæ nutantis pedalis 2—3 (quandoque 4) longis nutantibus, spiculis compresso-teretiusculis, 12—14''' longis, 7—11-floris, valvulis calycinis inæqualibus, exteriore minore, lineari, acuminata, 2''' longa apice bifida mucronata, corollæ valvulis majoribus, exteriore lanceolata utrinque attenuata, margine membranacea albida purpureo-mixta, mox infra apicem bifidam aristâ tenui rectâ 3''' longâ prædita.*»

Den anden af Gmel. anførte Art er *B. montanus* Poll., som her nøjere beskrives, og til hvilken der, ifølge Pollich's (urigtige) Anvisning, citeres Haller No. 1506 og Scheuchz. tab. 5 fig. 16. Gmelins Beskrivelse af denne Art er mere kortfattet og maa suppleres af Pollich's; begge i Forening minde om *B. asper* Benek., ikke om *B. serotinus*. Af Gmelins Bemærkninger maa især fremhæves «differt a *B. giganteo* radice ☉, culmo scabriusculo, foliis angustioribus (4—6''' latis), brevioribus, ligula brevi alba, *vaginis inferioribus scabriusculis, villosis, spiculis 4—5-sæpe 6—7-floris, scabriusculis, subvillosis, viridibus, quandoque rubellis*, aristis minus flexuosis, 4—5''' longis. Panicula et spiculæ quoad formam et magnitudinem *B. giganteo* simillima. *Minime confundenda cum B. aspero.*»

At G. kalder *B. montanus* enaarig, skjønt *B. asper* af de fleste andre Forfattere angives at være perennerende, kan ikke være nogen væsenlig Indvending mod at henføre den til *B. asper* Benek., naar det erindres, om hvor mange Arters Varighed der er Meningsforskjel¹⁾. Men af den ovenfor citerede Beskrivelse fremgaar det for øvrigt, at G. har havt for Øje en

¹⁾ Babington angiver f. Ex. *B. asper* (☉: *serotinus* Benek.) kun med Tvivl som perennerende, Bertoloni endog som en- eller toaarig.

Plante, der staar midt imellem *B. giganteus*, med hvilken han nærmest sammenligner den, og *B. asper* Murr., fra hvilken han bestemt adskiller den. Men Lighedspunkterne med *Festuca gigantea* ere i Virkeligheden mere iøjnefaldende hos *B. asper* Benek. end hos *B. serotinus*.

Ogsaa Wibel (fl. Werthem. p. 108, 1790) nævner og beskriver *B. montanus* Poll., men *B. asper* nævnes ikke, hvorfor Modsætningen mellem 2 Arter ikke er tydelig udtalt. Retzius (Obs. bot. 2, p. 7 (1781) og Prodr. fl. Scand.) anvender ligeledes Navnet *B. montanus* som det principale, men da han som Synonym hertil citerer *B. asper* Murr. og *B. nemoralis* Huds., maa det antages enten at omfatte begge Arterne eller at sigte til *B. serotinus* (i en Note tilføjer Retz., at han fra England har modtaget Expl. af *B. montanus*, meddelte af Dryander under Navn af *B. serotinus*). Men Navnet *B. montanus*, som af de fleste tillægges Pollich, skyldes oprindelig Scopoli (fl. carn. ed. 2, 1772), der saa vel af Poll. som af Retz. citeres som Autor til dette Navn; hvor vidt imidlertid *B. montanus* Scop. har Hensyn til en enkelt af Arterne, og i saa Fald hvilken, eller til begge, har jeg ikke været istand til at udfinde.

Medens altsaa de fleste ældre Forfattere have anvendt Navnene *B. asper* og *B. montanus* paa en Maade, der ikke tillader at overføre noget af disse Navne paa en bestemt Art, idet de enten maa antages at have været brugt collectivt, eller, forsaavidt en enkelt af Arterne har ligget til Grund for vedkommende Forfatters Opfattelse, denne nu vanskeligt kan paavises, saa stiller Forholdet sig anderledes for Gmelins Vedkommende. Denne Forfatter har nemlig tydelig adskilt to Arter, beskrevne saaledes, at de svare til de senere af Beneken opstillede *B. asper* og *serotinus*, idet den sidstnævnte er Gmelins *B. asper*, hvorimod den første snarere maa søges i Gmelins *B. montanus*¹⁾. Men den hos Gmelin fremtrædende Sondring i 2 Arter blev

¹⁾ Desværre ere de Bidrag, man kunde vente at finde i Gmelins Herbarium til Bekræftelse paa hans Opfattelse af disse 2 Arter, ingenlunde oplysende.

i det derpaa følgende Tidsrum tabt af Syne, indtil Beneken, som det synes uden at have kjendt den af Gmelin tidligere fremsatte Anskuelse, atter adskilte netop de samme Arter, kun under andre Navne.

Naar man nu ved Hjælp af de Materialier, der foreligge, vil søge at komme til et Resultat med Hensyn til det Navn, der med størst Ret tilkommer enhver især af disse Arter, da er dette Spørgsmaal paa Grund af den indviklede Synonymik og de tildels vage Beskrivelser ingenlunde let at besvare med nogenlunde Sikkerhed. For dem, der opfatte Arten collectivt, og i det Højeste ville anerkjende tvende Former (eller Varieteter) af én Art, er Sagen dog mere simpel og det gjælder her kun at anvende de almindelige Regler for Navngivning, medens det er af underordnet Betydning at undersøge, om ældre eller nyere Forfattere have skjelnet mellem to Arter. Spørgsmaalet drejer sig da om at udfinde, om *Bromus asper* er det ældste Navn for den collective Art eller om noget andet Navn ifølge Prioritetsprincippet bør foretrækkes; under det Fællesnavn for Arten, som maatte vise sig mest berettiget, ville da de 2 Former blive at indordne, og det vil bero paa den forskjellige Grad af Betydning, man tillægger disse Former, om de fortjene at betegnes med særlige Navne eller ikke.

Dr. Ascherson meddeler mig nemlig, at han fra Ejeren af det Gmelinske Herbarium, Geh. Hofraad Döll, har havt de paagjældende Arter til Gjennemsyn, men at der blandt disse ikke fandtes noget Exemplar betegnet som *B. montanus*, og under Navn af *B. asper* dels Have-Exemplarer af *Schedonorus erectus*, dels Brudstykker af (ligeledes dyrkede) *Sched. Benekeni*. Det er et Exempel paa en ikke sjelden Kjendsgjerning, at mange Botanikere fra en tidligere Tid ikke have sørget for i deres Herbarier at efterlade typiske Exemplarer af Arter, som de enten selv have beskrevet eller til hvis Erkjendelse de have ydet Bidrag, ligesom at man kun sjældent finder Voxestederne nøjagtigt angivne, stundom endog dyrkede Expl. istedetfor vildvoxende. Det Bidrag til disse Arters Historie, der skulde fremgaa som Udbytte af Herbarie-Exemplarers Undersøgelse, kan efter dette og flere Exempler, som ere komne til min Kundskab, navnlig ved Dr. Aschersons Medvirkning, ikke ventes at ville blive betydeligt eller afgjørende.

Imod Brugen af det almindelig bekendte og ved mangeaarig Hævd fastslaaede Navn *B. asper* er nylig fremkommen en Indsigelse, idet Mr. Trimmen¹⁾ foreslaar dette ombyttet med Navnet *B. ramosus* Huds. (fl. Angl. ed. I, 1762) som ældre ifølge Prioritetsrettens Strænghed. Men selv om det kan antages for godtgjort, at Hudson virkelig har givet dette Navn som Artsnavn i linnéisk Betydning²⁾, saa synes forskellige Grunde at tale imod at anvende det strænge Prioritetsprincip i dette Tilfælde. Dels har nemlig Hudson selv (i 2den Udg. af Fl. angl.) forandret hint Navn til *B. nemoralis*, og Ret til at foretage slige Ændringer synes med Billighed at maatte indrømmes Navnets Ophavsmand, idetmindste naar, som her er Tilfældet, det første Navn baade er uheldigt og tildelt en anden Art. Men at Navnet «ramosus» langt fra at være betegnende for denne Art, snarere er vildledende, og vistnok det mindst heldige af de talrige Navne, hvormed Arten har været forsynet, er iøjnefaldende. Ordet kan nemlig ikke være brugt i den for Græsarterne sædvanlige Betydning (om Arter med grenede Straa, som f. Ex. *Melica ramosa* Vill., *Paspalum ramosissimum* Humb., efter som Straaene hos denne Art ere aldeles ugrenede), men maa antages at sigte til Toppens Forgrening. Saaledes opfattet, kunde Navnet, anvendt i en Slægt, hvis Arter samtlige have

¹⁾ Journ. of Bot. 1870, p. 376.

²⁾ Da første Udgave af Huds. fl. Angl. ikke findes her i Staden og jeg ogsaa har søgt den forgjæves paa flere udenlandske Bibliotheker, har det ikke været mig muligt at overbevise mig personlig, om dette forhold sig saaledes som Mr. Trimens Artikel synes at forudsætte; en mig velvillig meddelt Afskrift af Stedet hos Huds. tyder snarere paa det modsatte, idet der intet saadant «nomen triviale» findes tilføjet, ogsaa synes Tilstedeværelsen af et saadant lidet sandsynlig naar det erindres, at Huds. i anden Udgave (1778) som Synon. for *B. nemoralis* kun citerer Frasen fra den ældre Udgave af 1762, men intet Artsnavn, og at i Linn. Syst. veg. XVII (1774) Navnet «ramosus» tillægges Linné og ikke Hudson. Men har Linné og ikke Hudson givet dette Navn som nomen triviale, da er det yngre (1774) end *B. asper* (1770) og Prioritetsretten falder da bort.

Top med Grene af yderst forskjellig Antal og Længde, kun forsvares dersom denne Art havde et kjendeligt større Antal Grene end de beslægtede Arter, men det modsatte er snarere Tilfældet (*B. secalinus*, *arvensis*, *inermis*, *sterilis* have f. Ex. alle flere Grene i Halvkrandsene end *B. asper*), og vel ere Grenene hos denne Art længere end hos Flertallet af andre Arter i samme Slægt, men at anvende Navnet særlig til Betegnelse heraf turde neppe være berettiget, i hvert Fald ikke heldigt. Derimod er Navnet *B. ramosus* L. Mant. I (1767) tillagt en Art, hvis grenede Straa give den en langt naturligere Adkomst til dette Navn. Det laa nu nær at søge den dobbelte Ulæmpe af et lidet betegnende og et paa en anden Art anvendt Navn hævet, og at Hudson har gjort dette ved at substituere Navnet *B. nemoralis* for det tidligere *B. ramosus*, kan vistnok fuldstændigt billiges. Vil man indvende, at efter at *B. ramosus* L. Mant. I var indlemmet i Slægten *Brachypodium*, var Artsnavnet *ramosus* atter bleven ledigt for *Bromus*-Slægtens Vedkommende, kan der vistnok med Føje hertil svares, ikke alene at det forlængst givne og heldigere valgte Navn for samme Art, *B. asper*, i Mellemtiden var blevet almindelig bekjendt og antaget, men ogsaa at det overhovedet ikke er ønskeligt at holde en beskyttende Haand over Homonymen, saa meget mere som en Gjenforening af to saa nærstaaende Slægter ikke er aldeles usandsynlig, i hvilket Tilfælde Navnet «*ramosus*» dog nødvendig maatte bortfalde for en af Arterne. Dersom man altsaa, som jeg tror, er fuldt berettiget til at forkaste Forslaget om at gjenoptage det henlagte Navn *Bromus ramosus* (Huds.) L. Syst. veg., kan der neppe være Tvivl om, at som Navn for Fællesarten bør *B. asper* have Fortrinet, som ældre end de øvrige Synonymer for denne Art. Hvad enten man nu kun vil anerkjende 2 constante Varieteter af en Fællesart eller man, efter den Opfattelse, hvortil jeg slutter mig, antager tvende vel adskilte Arter, vil der lige fuldt blive Trang til to forskjellige (Varietets- eller Arts-) Navne. Men ved Undersøgelsen af, hvilket Navn der for hver især af

disse er det mest berettigede, træde da de ovenfor omhandlede Spørgsmaal frem i Forgrunden, om der hos ældre Botanikere findes Spor til en Adskillelse af 2 Arter, om Navnet *B. asper* fortrinsvis tilkommer nogen af disse Arter eller om det ikke er saa tvivlsomt, at det helst bør opgives som udelukkende Betegnelse for en enkelt af Arterne.

At den Art, som Beneken har betegnet med Navnet *B. asper*, i hvert Fald og af flere Grunde ikke kan være berettiget til dette Navn, har jeg ovenfor paavist. Det er vel øjensynligt, at den hos flere Forfattere er medindbefattet under Fællesartens Beskrivelse, det er fremdeles, da begge Arter findes i Göttingens Flora, sandsynligt at Murray har opfattet Navnet *B. asper* collectivt og ikke havt nogen af Arterne særlig for Øje, men, som ovenfor bemærket, vil man ved at gennemgaa og sammenligne samtlige saavel ældre som nyere Forfatteres Beskrivelser af den collective *B. asper* hos langt flere finde Træk, der minde om *B. serotinus* end om denne, og navnlig bør det fremhæves, at Gmelin, den første der med nogenlunde Sikkerhed kan sees at have skjelnnet mellem 2 Arter, netop anvender Navnet *asper* paa *B. serotinus* Benek. Der kunde derfor neppe være noget væsenligt at indvende mod at betegne den her omhandlede Art som *B. montanus* Gmel.¹⁾, men da ogsaa dette Navn af flere Forfattere, som ovenfor paavist, er opfattet collectivt, og da det navnlig er tvivlsomt, om Scopoli og Pollich, fra hvem Gmelin har hentet Navnet *B. montanus*, netop have tænkt paa denne, turde det foreløbig være forsigtigst at lægge begge de ældre, dels tvivlsomme, dels aabenbart collective Navne til Side. Men da der foruden disse Navne ikke er mig noget bekjendt, som ubetinget kunde antages at knytte sig til denne Art, har jeg indtil videre benævnt den *Schedonorus Benekeni*²⁾, for at

1) I Overensstemmelse hermed maatte man da give *B. serotinus* Navn af *B. asper* Gmel.

2) Fl. dan. fasc. 48, tab. 2826. Skulde det ved yderligere Undersøgelser godtgjøres, at Scop. og Poll. ved *B. montanus* have tænkt særlig paa denne Art, vilde dette Navn selvfølgelig have Prioritetsret.

mindes Benekens Fortjenester af disse Arters Belysning i den nyere Tid.

For den anden Arts Vedkommende er der derimod, selv om man ikke drister sig til, paa Gmelins Autoritet at tillægge denne særlig Navnet *B. asper*, en hél Række Synonymer at vælge imellem. Vi møde nemlig først Navnene *B. hirsutus* Curt.¹⁾ (1777) og *B. nemoralis* Huds. (1778)²⁾; at begge disse næsten samtidigt givne Navne særligt betegne denne Art, synes utvivlsomt, da den saa vidt bekjendt er den eneste af Arterne, der er funden vildvoxende i England. Jeg er imidlertid tilbøjelig til at foretrække Navnet *B. serotinus*, dels fordi det er saa betegnende for en af Artens vigtigste Ejendommeligheder, dels fordi det siden Benekens Afhandling er det almindeligst bekjendte og antagne Navn, og endelig fordi det endog har en Slags Prioritet fremfor hine ovenfor nævnte Navne. Det er nemlig, efter hvad Trimen (anf. St.) oplyser, allerede givet 1773 af Solander (mscr. i Banks's Herb.) netop til den samme Art, for hvilken Beneken langt senere, sandsynligvis uden at kjende Solanders ikke publicerede Navn³⁾, bragte det i Forslag. — Navnene *B. nemoralis* Vill. og *B. dumetorum* Lam. kunne derimod, som yngre, ikke komme i Betragtning.

Der staar endnu tilbage her at meddele en Oversigt over de vigtigste Synonymer for disse 2 Arter og over deres geografiske Udbredelse, for saa vidt den er disse Liniers Forfatter bekjendt:

1. ***Schedonorus serotinus*** Rostr. in Lge. D. Fl. ed. 3, p. 103; Naturh. Foren. vid. Medd. 1864, p. 481; A. Falck in Bot. not. 1866, p. 481

Bromus serotinus Soland. sched. mscr. in herb. Banks (1773), Dryander in herb. Retz. (teste Retz. Obs. II); Beneken

¹⁾ Fl. Lond. II, p. 8.

²⁾ Fl. Angl. ed. II, p. 51.

³⁾ Navnet *B. serotinus* findes dog publiceret af Retz (Prodr. II, 1781) efter Mscr. af Dryander, som Synonym til *B. montanus* (asper).

Bot. Zeit. 1845, p. 724, Garcke Fl. v. N. u. Mitt. Deutschl. ed. 6, p. 459 (1863); v. Uechtritz sched. in herb. meo!

Festuca graminea nemoralis latifolia mollis C. Bauh. Pin. 9, 144 (ex cit. apud Raj. et Huds.).

Gramen avenaceum dumetorum juba longiore, spica divisa Moris. Oxon. v. III, p. 213, tab. 7, fig. 27!

Gramen avenaceum dumetorum panicula sparsa Raj. Syn. II, 415.

Bromus foliis hirsutis per oras aperrimis, locustis glabris teretibus 9-floris Hall. hist. II, p. 236 (n. 1503).

Bromus panicula ramosa nutante scabra, spiculis linearibus 10-floris aristâ longioribus, fol. scabris Huds. Angl. ed. I, p. 40 (1762).

Bromus asper Murr. Prodr. fl. Gotting. p. 42 (1770) ex parte saltem! L. fil. Suppl. p. 111 (1781); Gmel. Bad. I, p. 232 (1805) (excl. syn. *B. versicolor* Poll.)! Host. Gram. Austr. tab. 7! Engl. Bot. XVII, tab. 1172! Fl. dan. tab. 1382! Sm. fl. Britt. I, p. 133! Gaud. Helvet. I, p. 511! Gren. et Godr. fl. Fr. III, p. 586 (ex descr.)! Bertol. fl. Ital. I, p. 669 et pl. autt. (saltem ex parte).

Bromus ramosus (Huds. Angl. ed. I, p. 40 (1762) ex Trimen) L. Syst. veg. ed. 13 (cur. Murr.) p. 102 (1774) (nec L. Mant. I, p. 34).

Bromus hirsutus Curt. fl. Lond. fasc. II, p. 8 (1777).

Bromus nemoralis Huds. fl. Angl. ed. 2, p. 51 (1778)!

Bromus dumetorum Lam. Encycl. I, p. 487 (1783) teste Gmel.

Bromus nemorosus Vill. Delph. II, p. 177 (1787) teste Gmel.

B. asper *b. serotinus* Aschers. Fl. Prov. Brand. p. 860 (1864)!

In silvis sæpius humidis, solo humoso-argillaceo. In Europa centrali passim, in occidentali et meridionali sequenti magis frequens, orientem versus rarens.

I. Norge:

i det vestligste: Findø pr. Stavanger ved Gaarden Landa (M. N. Blytt).

II. Sverige:

Gottland v. Klinta 22 Jul. c. fl. (J. F. Widegren)! Öland (Ahlquist i herb. univ. Lund)! Borgholm (Holmström & Lyttkens)! Ö. G. Omberg (herb. J. Agardh)! Skåne: Wallabäcken, Stenbyhallar (Lilja), på norra slutningerna af Rönneå mell. Stockemöllen och Bögerups Stockar, Sept. c. fr. (A. Falck, B. F. Coster)! Alnarp 15 Jul. c. fl. (A. Tullberg)!

III. Danmark:

- a) Sjælland: Lunden ved Farumgaard, Jonstrup Vang, Sønder-søens Nordbred, lille Hareskov (Mortensen)! Charlottenlund, Kongekilden i Ordrups Mose (Lge)! Ermelund (Liebm.)! Bernstorf (Rostrup), Boserup mod S. og Ø. (hyppigere end S. Benekeni og i Midten af Skoven alene: Thomsen)! Borre-vejle, Lindholm Skov (i den sydlige Del), Slorup (kun et enkelt Sted), Ledreborg (ikke sjelden, især paa fugtig Grund), Herthadalen, Oren (Thoms.)! Kongens Møller (Liebm.)! Gyrstinge Skov (J. Vahl)! Sorø Sønder-skov (Lge)! Basnæs Skov, Stigsnæs (P. Nielsen)!
- b) Bornholm: Askebæk i Ruthsker Sogn, Skovgaard i Knudsker Sogn (Bergstedt)!
- c) Møen: Maglevandsfaldet, i Mængde paa fugtig Grund, meget store Expl. (Lge, Rostr.)!
- d) Falster: Nebølle Skov (Koch), Egeskoven, Nørre-Sundby Skov og Dronninghaven ved Vennerslund (Thoms.)! Gaabense (Lge)!
- e) Lolland: næsten i alle Skove (Rostr.).
- f) Langeland: Tranekjær (Rostr.).
- g) Fyen: Christianslund ved Nyborg, paa fugtig Grund (Lge)! Vejstrup Aaskov, Bjørnemose, i den lavere Del af Skoven (Rostr.)! Hestehaven v. Svendborg, Hvidkilde, paa fugtig Jord (Lge)! o. fl. St. i det sydlige F. (Rostr.), Næsbyhoveds Skov ved Odense (paa fugtige Steder), Hindsgavl Skov (Lge)!
- h) Jylland: Vivebrogaards Skov ved Hobro (J. Mørch), Ris Skov ved Aarhus (Lge), Vosnæs Pynt, Segalt Skov, Rosen-

holm Hestehave (paa fugtig Grund), Stier Skov paa en fugtig Skrænt mod en Eng med Hængedynd (Zahrtmann), Merringgaard, Horsens (P. Niels.), Grejsdalen paa fugtig Grund alm. (Lge), Trelde Skov (M. T. Lange).

i) Samsø: Parislund (Thoms.)!

IV. Slesvig:

Graasten i Sundeved (Borst)! Kobbermølleskoven ved Flensborg (Lge)!

V. Tyskland:

a) Pommern: Inlo pr. Stettin (Seehaus).

b) Brandenburg: Liberose (v. Uechtritz)! Hakel, Egelsche Forst, Hahnberge, Gänsefurter Busch, Bredower Forst, Lindholz, alte Schloss im Stockshof, Brunnen, alter Wasserfall, Fliess vor Spechthausen, Schwarzenborfer Forst (Aschs. fl. prov. Brand.).

c) Schlesien: Frauenberg bei Siebeneichen pr. Löwenberg (Dresler), zw. Silberberg u. Neudorff (Gke).

d) Königr. Sachsen: Langhennersdorf u. Neuendorf pr. Pirna (Aschs.).

e) Prov. Sachsen: Pudegrin, Bodendorf, Walbeck pr. Neu Haldensleben (Aschs.), Himmelpforte u. Mühlenthal bei Wernigerode (F. Hartmann), alte Stollberg bei Nordhausen (Aschs.), Sperlingsholz pr. Naumburg, Zeitz, Bibra, Allstadt, Sondershausen (Gke), Naumburg (Beneken), Weimar ff. (B. Erfurth).

f) Thüringen: Wölmene bei Jena (Aschs.).

g) Hannover: Göttingen (Link), Harz (Liebmann)!

h) Westphalen: Lippstadt pr. Rinbeck (F. Müller), Neuenberge bei Münster (Wilms), Ziegenberg bei Höxter (Beckhaus).

i) Hessen-Nassau: Dillenburg (Rudio, Meinhard).

k) Franken: Wertheim (Mertin).

l) Baden: Carlsruhe (A. Braun, Doell), Freiburg in Breisgau (Magnus, Spinner fl. Tübing. (*Festuca aspera*), Gondels-

heim (Lang), Weinheim, Bergstrasse (Doell), Heidelberg (Kamphøvener)!

m) Elsass: Burweiler (Buchinger).

VI. Belgien:

Le Marteau i Luxembourg (Thielens)! Lauerbacher Holz pr. Ganshorn i Brabant, Virten (Bommer).

VII. Frankrig:

Meurthe: Nancy (Godr.).

Ain: Nantua (Martet).

Isère: Grande Chartreuse (Massac).

Rhone: Lyon (Jordan)!

Lozère: Mende (Prost.)

Auvergne (Bastard).

Deux Sèvres: Bois de la Tranche pr. Niort (Guillon).

Loire infer.: Vallée de Havre pr. Cap Choux (Bureau).

Vienne: (Delastre).

Seine: Bois de Meudon (Coss.).

VIII. Spanien:

Gallec: S. Pedro de los montes (Amo), Nogales (Lge)!

Astur: Cangas de Tineo (D. R.)

Cantabr.: Bilbao (Lge)!

Castell.: La Granja (Amo).

Catal.: Barcelona, Ripoll (Amo).

IX. Italien:

Toscana: (Parlatore), Milano (Bals.-Criv., de Not.),
Turin (Balbis), Castiglione di Pepoli pr. Bologna (Bertol.).

Sardinien: Kastanieskove ved Arizzo (Aschs.).

Sicilien: Palermo, Ficuzza, Castellobuono, Polizzi, Boschi di Valdemone (Guss., huc verosim. ref.).

X. Schweiz:

Vaud: Aubonne (Vetter)! Lausanne (Leresche)! Vauvabelin pr. Lausanne, Jul. c. fl. (herb. Leresche)! Rolle (Rapin)!

XI. **Bosnien:**

Serajevo pr. Millendorf. (panicula haud typica ex Aschs.).

XII. **England:**

Cambridge (Babington), Hillingdon (Trimen), Thames-Ditton (Surrey) (Aschs., duce Watson) et alibi «in silvis et sepibus frequens» (Huds.).

Formæ intermediæ (teste cl. Ascherson).

a) vaginae superiores strigosæ, panicula ut in *S. Benekeni*.

1. Slesvig: Haderslev (Prahl).
2. Tyskland: Dobberan in Mecklenburg (Hempel), Hube bei Allstedt in Thüringen (Gke), Weimar (Erfurth), Neuenberge bei Münster in Westphalen (Wilms).
3. Belgien: Verviers (Lejeune).

b) vaginae sup. haud strigosæ, panicula ut in *S. serotino*.

1. Tyskland: Freiburg in Breisgau (Magnus, inter *S. serot. typicum mixta*), Weimar (Erfurth).
2. Frankrig: Bas Rhin (Buchinger), Montmorency pr. Paris (Coss.).
3. Schweitz: Salève pr. Genève (Rapin)!

2. ***Schedonorus Benekeni*** Lge in Fl. dan. tab. 2826.

Vid. Selsk. Oversigt. 1871 p. 40!

Bromus asper Benek. l. c., Garcke l. c., Rchb. ic. fl. germ. I, tab. 76! Murr. ex parte forsan, quoad loc. Gotting. (et pl. autt. ex parte).

Bromus asper a, Aschers. Fl. Prov. Brand. l. c., Körnicke l. c.

Schedonorus asper Rostr. l. c., Lge Haandb. ed. 3, p. 103! A. Falck l. c.

Bromus montanus (Scop. fl. carn. ed. 2 (1772)? Poll. Palat. p. 116?) Gmel. Fl. Bad. I, p. 242 (1805)! Wib. fl. Werthem. p. 108 (1790), Retz. Obs. bot. II, p. 7 (1781) (excl. syn. Raj. et Huds.)!

In silvis solo magis sicco, sæpe cum præced. mixtim crescens. Ex Europa centrali, ubi æque frequens ac ille, occidentem versus rarescens, orientem versus magis frequens.

I. Norge:

mod Ø.: Langesund paa Klipperne v. Havet (M. N. Blytt), Rium i Hvidesø (Telemarken) (Printz), ved Gaarden Bakke i Asker pr. Christiania (paa tørre, solaabne Bakker), Bergsfjeld (stor Form i beskyggede Stenfurer), Lier ved Sydenden af Tyrifjorden (A. Blytt).

II. Sverige:

Öland (Fries!) V. Göthl: Kinnekulle (²/₆ 55 spec. juv., (O. Nordstedt)! Billingen v. Sköfde (Blomberg)! Skåne: Kullaberg, Alnarp, Bögerups ålier, Trolleholm ved Wallabäcken, Esperöd, Röddinge, Stenbyhåller (Lilja), Gya-berg ved Stehag (B. F. Coster in herb. J. Ag.)! Billinge ⁴/₇ 67 c. fl. (Melander).

III. Danmark:

- a) Sjælland: Egebæks Vang (Grønlund), Vedbæk (Lge)! Jonstrup Vang (Piper), lille Hareskov, Dronninggaard (Mort.), Frederikslund ved Furesøen (Lge)! Bernstorf (Rostr.), Krat ved Ordrups Mose (Horn.), Borrevejle, Lindholm (i den sydl. Del af Skoven), Ledreborg (hyppig), Herthadalen (alm., ogsaa paa fugtig Jord), Slorup (ikke hyppig og kun mod Ø.), Røgerup, Indelukket (paa tør og fugtig Grund), Bognæs Vesterskov (paa en enkelt Plet mod N. Ø.), Boserup! mod N. alene, mod Ø. og S. sammen med foreg. (Thomsen)! Herlufsholm, Stignæs, Basnæs (P. Nielsen)!
- b) Bornholm: Dynddalen i Rø Sogn (Schjötz)!
- c) Møen: Møens Klinteskov ⁶/₇ 60 c. fl. (C. F. Ekman)!
- d) Falst.: Nørre Sundby Skov ved Vennerslund (Thoms.).
- e) Lolland: Ugleholt, Stenskov, Søllested Skov, Knuthenborg, Benedictes Lund ved Vesterborg Sø (Rostr.)!
- f) Fyen: Christianslund og Teglværksskoven ved Nyborg (paa tør Grund) (Lge)! Bjørnemose (i den højere Del af Skoven (Rostr.)! Næsbyhoved Skov ved Odense (paa tør Grund)! Kongebroen ved Middelfart (Lge)!
- g) Jylland: Skove S. for Mariager Fjord (Rostr.)! Horsens

(P. Nielsen), Grejsdalen (sjeldnere og paa mere tør Grund end *S. serotinus*) (Lge)!

IV. Slesvig:

Haderslev (Prah).l).

V. Tyskland:

- a) Pommern: Stubnitz paa Rügen (Baenitz).
- b) Prov. Preussen: Frischingforst pr. Wehlau (Körn.), Reh-
höfer Forst pr. Stuben (v. Klinggräf).
- c) Østpreussen: Kopyker Wald pr. Lyck (Sanio).
- d) Brandenburg: Oranienbaum, Sanssouci, Bredower Forst,
Zotzen, Wagenitzer Park, Strausberg, Blumenthal, Naumburg,
Sorauer Wald, Weinberg, Brunnen, Stolpe, Monplaisir,
Boitzenburg, Arendsee, Lychener Winkel (Aschs.), Mels-
sower Wald (Fick), Berlinchen (Warnstorf).
- e) Schlesien: Tribacher Buchwald (v. Uechtritz), Fürsten-
steiner Grund (Krause, Aschs.), Wilhelmshöhe (v. Flotow),
Charlottenbrunn (v. Chamisso), Schnallenstein in Glaz
(v. Uechtritz).
- f) Königr. Sachsen: Rothstein bei Sohland pr. Löbau, Neuen-
dorf pr. Pirna (Aschs.).
- g) Prov. Sachsen u. Thüringen: Forst bei Jena, Pude-
grin b. Neu Haldensleben, Brunnenthal b. Helmstadt (Aschs.),
Stoben b. Helmstadt (Bolle), Himmelpforte u. Haaburg b.
Wernigerode (F. Hartmann), Alte Stollberg b. Nordhausen
(Aschs.), Heftoer Holz b. Eisleben, Hagen b. Altstadt,
Mühlholz b. Freiburg, Wölmine b. Jena (Gke), Willeroede
Forst b. Erfurt, Schleusinger Nenndorf (Ilse), Weimar
(Erfurth).
- h) Hanover: Göttingen (Link), Wald bei Thale im Harz (Poske).
- i) Westphalen: Lippstadt (H. Müller), Ziegenberg b. Höxter (?)
(1 Expl.) (Beckhaus).
- k) Hessen: Giessen (Weis), Nauheim im Wetterau (Oertel,
Aschs.).
- l) Franken: Würzburg (Kautz).

m) **Baden:** Haarlass bei Heidelberg (A. Braun), Leimen pr. Heidelberg (Doell), Wertheim (B. montanus Wib.) (Mertin), Berghausen (Doell).

VI. Frankrig:

Lozère: Mende (Prost).

Haut-Rhin: Bois de Fourches pr. Belfort (Parisot (⁸/₇ 51 fructif.) in Billot (fl. gall. et germ. exs. 889).

VII. Schweitz:

Cant. Schafhausen: Schleithem (Vetter)!

— Freiburg: Mitte ²²/₆ c. fl. (Chavin)!

— Vaud: Ste Croix 3000' alt. (Centurier)! Aubonne (Vetter)!

— Genève: Salève pr. Genève (forma intermedia ramis binatis, gluma glabra, paleis superne glabris, vaginis super. breviter puberulis, squama cartilag. glabra) (Rapin)!

VIII. Italien:

Sardinien: Kastanieskove ved Arizzo (Aschs.).

IX. Böhmen:

Teplitz (M. Winkler), Prag, Kuchelbad (Aschs.).

X. Ungarn:

Némes-Podhragy (comit. Trençin) (Holuby)!

XI. Bosnien:

Igman pr. Serajevo (Blau).

XII. Rusland:

Polen } (Mus. Petropol. ex Trimen).
Krim }

Podolien: Uman (leg. Holz) teste Aschs.

XIII. England:

Kensington Gardens (Warren), verosimiliter introducta, teste Trimen.

II.

***Ononis repens* Linn.**

Til de meget omtvistede og forskjelligt tydede Arter i vor Flora hører *Ononis spinosa* L. og de til samme Gruppe af Slægten *Ononis* hørende Arter.

I Virkeligheden er det dog ikke vanskeligt at fastholde de forskjellige Arters Begrænsning, og, i det mindste efter levende Exemplarer, at bestemme de fleste af de hos os forekommende Former samt henføre disse til deres Plads indenfor en bestemt Art. Naar man nemlig undtager *O. procurrens* Wallr., som ganske vist indbefatter flere, fra hinanden indbyrdes ikke lidet afvigende Former, ere de øvrige Arter af denne Gruppe temmelig constante og vel adskilte saavel indbyrdes som fra den førstnævnte Arts forskjellige Former. Dennes tornløse Form (var. *mitis*) minder f. Ex. noget om *O. hircina* Jacq., den stærkt tornede Form (var. *spinossissima*) om *O. campestris* Koch & Z., men en Forvexling kan dog vanskelig finde Sted naar man har faaet Øje for deres Ejendommeligheder.

Men ere end Arterne fuldt saa vel begrændsede i denne som i mange andre Grupper af samme Slægt, er derimod Synonymiken bleven indviklet, fornemlig paa Grund af at Linné i sine forskjellige Skrifter har begrænset Arterne i denne Gruppe paa forskjellig Maade (i Lighed med hvad der ogsaa har været Tilfældet med *Trifolium procumbens* og filiforme o.fl.), saa at, for saa vidt Linné har kjendt de samme Arter som vi, hvorom der ikke synes at være Grund til Tvivl, har han imod Sædvane ikke skarpt fastholdt deres Ejendommeligheder eller til forskjellig Tid været enig med sig selv om deres Begrænsning. Vi finde derfor i Linnéske Skrifter fra forskjellige Tidsrum Former af *O. procurrens* snart sammenblandede med *O. hircina*, snart med *O. campestris*, hvilket atter har været Aarsag til de senere For-

fatteres vakkende Nomenclatur for disse Arters Vedkommende. Naar vi, for at nævne et Exempel, finde i en eller anden Flora angivet *O. arvensis*, maa vi først ved Beskrivelsen eller andre Data søge at udfinde, havd der er ment med dette Navn, idet Fries's, Hartmans og Babingtons *O. arvensis* er aldeles forskjellig fra Retzii, Hornemanns o. fl. Forfatteres Plante af samme Navn. Ligeledes forholder det sig med *O. spinosa*, hvilket Navn af nogle Forfattere tillægges en, af Andre en anden Art.

Jeg skal her ikke indlade mig paa det vidtløftige og vanskelige eller vel rettere umulige Arbejde, ved at gennemgaa hvert enkelt af Linnés systematiske Skrifter at forsøge paa at udfinde, hvilket Omfang han i ethvert især af disse har tillagt de her omhandlede Artsnavne. Da dette ikke hører nødvendigt med til den Opgave, jeg ved disse Bemærkninger har stillet mig, kan jeg her nøjes med at henvise til de Antydninger, som af forskjellige Forfattere ere givne til dette Spørgsmaals Besvarelse (især behandlet omhyggeligt og udførligt af E. Fries), og skal altsaa kun kortelig minde om, at *O. hircina* Jacq. (*O. arvensis* Retz.), som er den fra de øvrige af samme Gruppe tydeligst adskilte Art og som upaatvivlelig ikke har været ukjendt af Linné, dog ikke har staaet klar for ham, idet han har forenet den med den tornløse Form af *O. procurrens* (var. *mitis*). Denne sidste, som vistnok er den typiske *O. arvensis* i de sidste Udgaver af Linnés Systema naturæ, er derimod, efter Beskrivelsen at dømme, i Linnés tidligere Skrifter indbefattet under *O. spinosa* (i 1ste Udgave af Sp. pl. som var. β , i 2den Udg. som var. α , floribus subsessilibus solitariis lateralibus, ramis inermibus). Den anden Form af *O. procurrens* (var. *spinosa*), som ved talrige Overgange er nøje forbunden med Formen *mitis*, har Linné derimod i flere af sine Værker forenet med vor *O. campestris* (*O. spinosa* L. ex parte). Tornenes Mangel eller Tilstedeværelse, et Kjendetegn som hos *O. procurrens* er yderst foranderligt, synes at have bragt Linné paa Vildspor og at have foranlediget Sammenblandingen dels med

O. campestris, dels med *O. hircina*. Disse fuldstændigt adskilte Arter bør derfor ikke betegnes med de linnéiske Navne, som baade ere collective og kunne give Anledning til Forvexling.

Den nærmeste Hensigt med disse Bemærkninger er derimod at bidrage til Belysning af *O. repens* L. Jeg har allerede ved en tidligere Lejlighed (Pugill. pl. hisp. IV, p. 352) foreløbig gjort opmærksom paa, at Linné, saa vidt jeg kan skjønne, med dette Navn har betegnet en karakteristisk og fra de ovenfor nævnte vel adskilt Art, men som i den nyere Tid ikke har været tilstrækkelig paaagtet, af de fleste Forfattere endog misforstaaet, idet den i Almindelighed betragtes enten som en Form af eller endog som et simpelt Synonym til *O. procurrens*.

Grunden til denne Uklarhed i Opfattelsen af den linnéiske *O. repens* ligger vel dels i den meget korte og lidet karakteristiske Beskrivelse, som findes hos Linné af en Plante, der maaske tilmed kun har været ham bekjendt af tørrede og ufuldstændige Exemplarer, men dels ogsaa i den ovenfor omtalte Sammenblanding af de øvrige Arter. Medens flere af de ældre Forfattere (før Linné) have tydeligt opfattet denne Arts Ejendommeligheder, have derimod de fleste nyere Forfattere, selv de, som have været fuldstændig paa det Rene med Hensyn til den linnéiske Forvexling af de øvrige Arter, oversét eller mistydet den, idet de have stræbt at indordne de 3 hos os almindelige Arter under de linnéiske Navne: *O. arvensis*, *O. repens* og *O. spinosa*. Da man nu ved det første Navn nærmest har tænkt paa *O. hircina*, ved det sidste nærmest paa *O. campestris*, har man enten uden videre overført Navnet *O. repens* paa den tredie Art (*O. procurrens*) eller i det Højeste antaget det for at betegne en Form af denne.

Det mangler imidlertid ikke paa Antydninger, dels af at Linné virkelig har havt en fjerde Art for Øje ved sin *O. repens*, dels af at flere Forfattere have iagttaget denne og lagt Mærke til dens Forskjellighed fra de øvrige Arter, men uden at anvise den sin rette Plads.

Den første Omstændighed, som maa vække Betænklighed ved at antage *O. repens* for identisk med *O. procurrens*, er Linnés Angivelse af Voxestedet: «in Angliæ littoribus maris», hvortil han i 2den Udgave af *Sp. pl.* har tilføjet: «et in Oriente»¹⁾. Det er nemlig aldeles utroligt, at Linné skulde have anvist en Art, som er almindelig udbredt over hele Europa, hans eget Fædreland, Sverige, derunder indbefattet, en saa indskrænket Voxekreds og vi kunne derfor ikke antage den fra Englands Strandbredder beskrevne Art for et simpelt Synonym til *O. procurrens*, men Tanken ledes derimod hen paa en vesteuropæisk Plante, som ikke har været Linné bekendt fra Sverige²⁾ eller det øvrige Europa.

De andre Holdepunkter, vi have til Afgjørelse af Spørgsmaalet om den rette Anvendelse af Navnet *O. repens* L. ere dels Linnés Beskrivelse, dels de af ham anførte Citater af ældre Forfattere, og det er derfor nødvendigt at tage disse Momenter nøjere i Betragtning.

Paa min Rejse i Sydeuropa samlede jeg i Mængde paa sandige Strandbredder og i Klitter langs det biscayiske Hav saavel i Vestfrankrig (Biarritz) som i Nordspanien (S. Sebastian og Santander) en Ononis af denne Gruppe, som i Habitus og Karakterer forekom mig saa forskjellig fra alle de mig bekendte Former af *O. procurrens*, at jeg ikke tog i Betænkning at ansé den for en derfra adskilt selvstændig Art. Da jeg imidlertid

¹⁾ Om Linné ved det tilføjede Voxested «in Oriente» har havt den samme Art for Øje eller mulig en anden dermed beslægtet, derom tør jeg ikke ytre mere end at det ikke er mig bekendt, at den Art, jeg ansér for Linnés *O. repens*, er funden i Orienten, lige saa lidet som jeg antager det for sandsynligt, at den skulde findes der. Muligvis kunde en Form af *O. serrata* Forsk., der har en vis habituel Lighed med den vesteuropæiske *O. repens*, eller en anden af de talrige Ononis-Arter fra Middelhavets Kyster have givet Anledning til denne Tilføjelse.

²⁾ At Navnet *O. repens* ikke findes i Linnés *Flora Suecica*, uagtet der i Sverige forekomme forskjellige, deriblandt ogsaa stærkt nedliggende, Former af *O. procurrens*, turde ogsaa være værdt at lægge Mærke til.

var vant til at betragte Navnet *O. repens* som et simpelt Synonym til *O. procurrens*, faldt det mig ikke dengang ind at søge den her, men, overbevist om dens Berettigelse til et eget Artsnavn, betegnede jeg den i mit Manuskript som *O. occidentalis*, og under dette foreløbige Navn har jeg uddelt den til forskellige Correspondenter. Ved Bearbejdelsen af Leguminosæ for min «Pugillus» kom jeg atter tilbage til denne Plante; jeg fandt da, at den i enhver Henseende stemmede overens med den i Grenjer og Godrons Flore de France I, p. 375 beskrevne *O. procurrens var. maritima*¹⁾, hvortil *O. repens* L. er anført som Synonym med Henviisning til det linnéiske Citat af Dillenii hort. Elth. 29, t. 25, fig. 28. Ved at forfølge dette Spor og navnlig ved en omhyggelig Jævnførelse af Stedet hos Dillen. er jeg bleven mere og mere overbevist om, at den af mig fundne Plante maa henføres til Linnés *O. repens*, og at Gren. & Godr. altsaa have været paa den rette Vei, men medens disse Forfattere kun ansé den for en Varietet af *O. procurrens*, er jeg tilbøjelig til at gaa et Skridt videre og at hævde den Plads som en selvstændig Art, for hvilken da det linnéiske Navn utvivlsomt bør beholdes. Til Begrundelse af denne Mening turde det være nødvendigt at give en Beskrivelse af dens vigtigste Kjendetegn, saa meget mere som, med Undtagelse af Dillenii udførlige Beskrivelse, hvormed dog kun Faa have Lejlighed til at gjøre sig bekendt, de øvrige Forfattere, der have beskæftiget sig med denne Plante, kun levere tarvelige Bidrag til at lære den at kjende.

Dens aldeles udstrakte eller nedliggende, forholdsvis tynde og meget skjøre Stængler udgaa fra en kraftig Rodstok, der udsender Udløbere, men ere forøvrigt neppe, eller kun undtagelsesvis, rodslaaende, hvilket man efter Navnet skulde for-

¹⁾ Allerede DC. (Fl. fr. IV, p. 509 og Prodr. II, p. 163), synes, efter Beskrivelse og Voxested at dømme, at have havt denne Art for Øje, paa det første Sted som *O. arvensis* β , repens, paa det andet Sted under Navn af *O. procurrens* β , repens.

mode. Hele Planten er tæthaaret og klæbrig, paa alle de af mig fundne Exemplarer uden Spor til Torne. Bladene ere, ligesom hos de nærstaaende Arter, snart trekoblede, snart enkelte, men Smaabladene ere meget mindre end sædvanligt hos *O. procurrens*, tykke og kjødfulde, næsten kredsrunde (med Tilmærmelse enten til den omvendt-ægformede eller ovale Form), i Spidsen indtrykte (retusa) med 4—6 paa hver Side af Midtnerven stærkt fremtrædende Sideaarer, som hen imod Randen alm. ere gaffeldelte og ende sig i tydeligere og skarpere Takker end hos de beslægtede Arter; hver anden af Takkerne er længere og svarer til Sideaarerne, hver anden kortere og svarende til disses Forgreninger, saa at der i det Hele er 8—12 Takker paa hver af Bladets Sider. Blomsterne ere mindre end hos *O. procurrens*, kortstilkede, enlige i Bladhjørnerne, men ofte saa tætsiddende, især foroven, at de danne en axformet Klase; Bægerfligene ere bredere og kortere end hos *O. procurrens*, omtrent af Længde med den lille, rundagtige Bælle, Kronerne smukt rosenrøde, Frøene nyreformede, brune, tæt og grovt kornet-punkterede.

Den her givne Beskrivelse stemmer næsten aldeles nøjagtigt med den fuldstændige og meget udførlige Dillen'ske Skildring af Planten, og jeg skal af denne meddele følgende korte Udtog, hvori Dill. sammenfatter dens vigtigste Kjendemærker: «*Nova hæc et ab aliis Anonidis speciebus distincta species ad A. vulgarem non spinosam* ¹⁾ *proxime accedit, sed planta est humilior, humifusa, foliis rotundioribus et crassioribus minusque graveolentibus, minus venosis et obtusius quam illius crenatis prædita. Quibus notis adde loci diversitatem.*»

Det eneste Punkt, hvori en Afgang finder Sted mellem Dillen's Beskrivelse og de af mig samlede Exemplarer, er Bladenes Aarer. D. bemærker nemlig om disse: «*folia ramulorum vix venosa, ramorum decumbentium venis aliquot prædita*». Jeg har tvært imod fundet Aarerne, saavel paa Hovedgrenenes som

¹⁾ Formodenlig *O. procurrens* var. *mitis*.

Sidegrenenes Blade meget stærkt fremtrædende og ansér endog dette som et Kjendetegn, der bør lægges Vægt paa. Dernæst angiver Dill. at Planten er mindre stinkende end *O. procurrens*, hvilket jeg ikke sér mig i Stand til at bekræfte, da jeg ikke har optegnet noget derom i Plantens levende Tilstand. Et Kjendetegn, som jeg fremdeles ansér for vigtigt, nemlig de skjøre Stængler, hvorved den i høj Grad synes at adskille sig fra *O. procurrens*, hvis Stængler netop ere meget seige, finder jeg ikke omtalt hverken af Dill. eller nogen anden Forfatter. Linnés Beskrivelse af Planten er saa kortfattet, at den ikke yder noget væsenligt Bidrag til Kundskab om den ud over hvad der er givet hos Dillen. Den lyder saaledes: «*O. stipulis ovatis, caulibus diffusis, ramis erectis, foliis caulinis ternatis, superioribus solitariis. — Affinis admodum præcedenti (o: *O. spinosa*), differt caulibus procumbentibus, undique diffusis et quod minor*». Den senere tilføjede Bemærkning «*flores ex alis solitarii, quorum non memini, speciem determinabunt*», synes at antyde, at Linné ikke var aldeles enig med sig selv om han skulde ansé den for en selvstændig Art eller kun for en ejendommelig Form af den nær beslægtede *O. spinosa* (*procurrens*). De tilføjede Citater af Pluk. og Dill. samt Voxestedet ere imidlertid tilstrækkelige til at bevidne, at Linné har havt den her omhandlede Plante for Øje, og vi kunne altsaa holde os til det af ham givne Artsnavn, men det vilde unægtelig været ønskeligt, om han istedetfor dette havde valgt et af de fra Plukenet og efter ham fra Dillen overleverede Navne «*maritima*» eller «*procumbens*». Stængelen er nemlig aldeles ikke eller kun ganske undtagelsesvis «*repens*» i den linnéiske Betydning af dette Ord¹⁾, i hvert Fald ikke mere rodslaaende end det filfædigvis kan være Tilfældet med Former af *O. procurrens*, men hvad der fortrinsvis udmærker Stænglerne er, foruden den omtalte Skjørhed, tillige deres Svaghed, hvorved de blive aldeles nedliggende og udstrakte over Sandfladen.

¹⁾ «*Caulis radículas hinc inde exserens procumbendo*», Linn. Phil. bot.

Naar vi altsaa gaa ud fra den foreløbige Antagelse, at flere af de ældre Forfattere før Linné have kjendt og beskrevet, og Linné selv med Navnet *O. repens* betegnet en fra *O. procurrens* ikke lidet forskjellig Art fra det vestlige Europas Strandegne, ligger det nær at undersøge, om der hos andre Forfattere findes Spor til Bekjendtskab med denne Plante, og disse Spor maa vi da fortrinsvis søge hos de Forfattere, der have behandlet Englands, Vestfrankrigs og de nærmest tilgrændsende Landes Florer.

Da det første Bekjendtskab med Planten skriver sig fra England, er det af særlig Vigtighed at forfølge dens Historie i de engelske Botanikeres Skrifter.

Den ældste Kilde til Arten synes at være Plukenet, fra hvem den af Dillen adopterede Phrase hidrører, og som angiver at den voxer «ad maritimas arenosas Cornubiæ oras, unde ad nos delata est». Han har forøvrigt ikke givet nogen yderligere Beskrivelse eller Afbildning af Planten, og det er, som ovenfor anført, Dillen, hvem den fuldstændigste Beskrivelse og en aldeles tilfredsstillende Afbildning skyldes. Om 'dens Forekomst tilføjer D.: «in arenosis maritimis prope Noviburgum in Mona insula, ubi copiose crescentem observavi et unde semina in hortum Elthamensem detuli, in quo Junio mense floruit.»

Ogsaa Rajus har tydelig nok erkjendt denne Plante, som findes nævnt i alle 3 Udgaver af hans «Synopsis»; i tredie Udg. anføres følgende Voxesteder for den: «in a field by Charlton church betwixt the gravel pits and Woolwich, Gravesend, Sanddowns by Deal, Yarmouth». (Om det førstnævnte af disse Voxesteder ytres dog Tvivl fordi det ikke stemmer med Plantens ellers udelukkende Forekomst i Strandsandet).

Medens altsaa de ældste engelske Botanikere bestemt have sondret 2 Arter, finde vi hos de Forfattere, der i den senere Tid have behandlet Storbritanniens Flora, faa eller ingen Spor til en Adskillelse mellem *O. repens* L. og *O. procurrens* Wallr., i det mindste ikke til en Anerkjendelse af deres Berettigelse som adskilte Arter.

Dog synes endnu Hudson (fl. Angl. ed. I, I, p. 312) at have havt sin Opmærksomhed henvendt paa denne Adskillelse, men han har under sin *O. inermis*¹⁾, som det synes, forenet *O. repens* og *O. procurrens* β , *mitis*, den sidste som var. α , den første som β , og han bemærker, at 4 Aars Dyrkning i Haven har godtgjort, at der ingen Artsforskjel er imellem dem.

Smith (fl. Britt. II, p. 758) har under Navn af *O. arvensis* forenet 3 Former, af hvilke α (*O. inermis* α Huds.) vistnok er *O. procurrens* var. *mitis*, β (*O. spinosa* Huds.) formodentlig *O. campestris* Koch og γ (*O. inermis* β , Huds.) sandsynligvis *O. repens* L. paa Grund af Citaterne, thi dens Beskrivelse er kun lidet betegnende.

Bentham (i Engl. Bot. Suppl. tab. 2659) har end ikke draget en bestemt Grænse mellem de enkelte Former, men sammenfattet (under Navn af *O. arvensis*) alle de i England forekommende *Ononis*-Arter af denne Gruppe (ene med Undtagelse af *O. campestris*, som han henfører til *O. antiquorum*), og han citerer for denne collective Art de linnéiske Navne *O. repens*, *O. arvensis* og *O. spinosa*, Smiths *O. arvensis* α og γ samt Wallroths *O. procurrens*. Den tilføjede Beskrivelse er saaledes affattet, at den snart passer paa *O. repens*, snart paa *O. procurrens*, og Arten siges at voxe, i det mindste i det sydlige England, «not unfrequently on grassy banks in a chalky soil and in loose sand on the sea-shore in various places».

Babington (man. of Brit. bot.) yder heller ikke noget Bidrag til dette Spørgsmaals Besvarelse, idet han ligesom Bentham (og med Anførelse af ovenstaaende Sted i Engl. Bot.) angiver *O. arvensis* (*O. repens* Koch) og uden Betegnelse af nogen- somhelst Varietet, at voxe «in barren sandy places».

Uheldigvis fremgaar det ikke af de citerede Steder hos disse sidstnævnte engelske Botanikere (med Undtagelse af de af

¹⁾ I Modsætning til *O. spinosa*, under hvilken Art Huds. synes at sammenfatte *O. campestris* Koch og *O. procurrens* var. *spinosa*.

Hudson nævnte Dyrkningsforsøg), om de paa Grund af anstillede nøiagtige Undersøgelser have fundet sig foranledigede til at forene *O. repens* og *procurrens* og derved ere berettigede til at forkaste de ældre Forfatteres Paastand om 2 Arter, eller om de, ligesom de fleste andre Forff. i nyere Tid, uden videre have fortolket den linnéiske *O. repens* som synonym med *O. procurrens*. I sidste Tilfælde turde der nemlig være god Grund til at opfordre Englands Botanikere til at tage dette Spørgsmaal for paany og navnlig til at anstille en nøjagtig Sammenligning mellem de ved Englands sydvestlige Havbredder og særlig paa de af Rajus og Dillen nævnte Voxesteder forekommende Former og den i det Indre af Landet almindelige Form.

I Frankrig er den her som *O. repens* L. tydede Art sandsynligvis udbredt langs Atlanterhavets sydlige Kyster; og jeg skal anføre de Grunde, hvorpaa jeg støtter denne Formodning, idet jeg dog skal tilføje, at paa Grund af de fleste Angivelsers Usikkerhed og Mangel af specielle Voxesteder vil ogsaa en nøjere Eftersøgning langs Vest-Frankrigs Kyster være nødvendig for at opnaa Vished herom.

Fra Tiden før Linné kan jeg ikke finde Spor til at Planten har været kjendt eller omtalt af franske Forfattere, ligesom Linné heller ikke angiver den fra Frankrig. Af de øvrige Angivelser fra Frankrigs Flora turde følgende være de vigtigste:

Loiseleur Deslongchamps (fl. Gall. p. 447, 1807) adskiller 4 *Ononis*-Arter af denne Gruppe, nemlig 1, *O. antiquorum*, som ifølge de anførte Voxesteder (Paris, Lothringen, Auvergne) maa henføres til vor *O. campestris*¹⁾; 2, *O. spinosa*,

¹⁾ Flere af de ældre Forff. have anvendt Navnet *O. antiquorum* L. paa *O. campestris* Koch & Ziz., og blandt de nyere har ogsaa Bentham i Texten til Engl. Bot. Tab. 2569 ganske afgjort udtalt den Mening, at *O. arvensis* β, *spinosa* Engl. Bot. tab. 682, som upaatvivlelig svarer til *O. campestris*, skulde være den linnéiske *O. antiquorum*. Det maa vel indrømmes, at Linnés Udsagn om den sidstnævnte Art «hab. in Europa australi» saavel som den tilføjede Beskrivelse er ubestemt og nogenlunde vel kunde passe til *O. campestris*, men den Art, der almindelig tydes

som utvivlsomt er *O. procurrens* forma spinosa; 3, *O. hircina* Jacq., som, da denne Art ikke findes i Frankrig, maa formodes at være *O. procurrens* f. *mitis*; og 4, *O. repens* L. (med Cit. af Dillen). Denne sidste angives at voxer «in littoribus arenosis utriusque maris», men Beskrivelsen er for lidet betegnende til at det kan afgjøres, om denne er, hvad jeg ansér for sandsynligt, den ægte linnéiske *O. repens*.

At De Candolle (Prodr. II, p. 163, 1825) ved sin *O. procurrens* β , *repens* sandsynligvis ogsaa sigter til den sidstnævnte Art, fremgaar mere af Citaterne fra Dill. og Linn. og af det angivne Voxested «in arenosis» end af den korte Beskrivelse (ramis foliisque hirsutioribus, foliolis obtusioribus). Den samme Plante er det øjensynligt, som i D. C. Fl. Franc. IV, p. 509 (1805) under Navn af *O. arvensis* β , *repens* (L.) skildres som mere haaret, mindre tornet og med mere afrundede Smaablade end Hovedarten (α : *O. procurrens* Wallr.) og om hvilken der tilføjes «elle croit dans les lieux sablonneux, aux bords de la mer et le long des torrens».

Jeg har ovenfor anført, at Grenier et Godron (fl. Fr. I, p. 375, 1848) ved deres *O. procurrens* β *maritima* ganske sikkert have havt den ægte linnéiske *O. repens* for Øje; herom vidne nemlig ikke alene Citaterne af Linn. og Dillen, men ogsaa Voxestedet og den, skjønt kortfattede, dog aldeles betegnende Beskrivelse, som fremhæver Plantens lave Væxt¹⁾, de tynde Stængler, de forholdsvis smaa Blade og Blomster (Alt i Overensstemmelse med Dillenius), og dertil føjes fremdeles, at Blomsterne ere samlede i korte tætte Ax, med Bladene ved Blomsterne kortere end Bægeret.

som *Anonis legitima antiquorum* Tournef. (et ogsaa af Linné anført Citat) og som tilhører Middelhavslandene, er himmelvidt forskjellig fra *O. campestris*.

¹⁾ Naar Gren. et Godr. betegne den her omhandlede Art som «plante de 1—2 decimetres (i Modsætning til den almindelige *O. procurrens*, som tildeles en Længde af 5—8 Decimetr.), da er dette dog sikkert for lavt angivet. De nedliggende Hovedgrene af *O. repens* naa ofte en meget større Længde. Dillen angiver Grenenes Længde til 1—2 Fod.

De Brébisson (fl. Normand., ed. 3, p. 74) angiver en *O. repens* var. *prostrata*, som sandsynligvis hører herhid, men da jeg ikke har havt autentiske Exemplarer ved Haanden til Jævnførelse, kan jeg kun ifølge Voxestedet og Beskrivelsen antage, at dette Navn bør optages blandt Synonymerne.

Lloyd, flore d'Ouest (ed. I, p. 108; ed. 2, p. 125) angiver for det vestlige Frankrig 3 Former af *O. repens* L. (Arten taget i samme Omfang som *O. procurrens* hos Gren. et Godr.), nemlig α , *arvensis* Sm., som efter Beskrivelsen synes at være den typiske *O. procurrens*; β , *repens* L. (très épineux, couché, folioles plus petites, obovès-elliptiques, — commun dans les sables maritimes) og γ (tiges allongées, ord. couchées, peu ou point épineuses, — commun dans les calcaires, ça et là dans le region maritime). Den Uvished, hvori jeg befandt mig i Henseende til Fortolkningen af de Lloydske Former β og γ , har jeg været saa heldig at faa hævet ved autentiske Exemplarer, meddelte af min Ven Mr. T. Letourneux i Fontenay. Af disse fremgaar det, at Formen γ aldeles stemmer overens med vor *O. procurrens* var. *mitis*, β , derimod hører ganske utvivlsomt til den ægte *O. repens*, men det er en Form med talrige og temmelig stærke, vandret udspilede Torne, der ofte, foruden Blade, bære 1 à 2 Blomster. Herved afviger denne Form (Expl. samlede i Sables d'Olonne, Vendée) altsaa fra alle de andre Former, jeg har sét af denne Art, som ere aldeles tornløse, hvorimod de øvrige Karakterer stemme nøje overens, og der bliver altsaa ogsaa for denne Arts Vedkommende en tornløs og en tornet Form, som, for at undgaa de for *O. procurrens* anvendte Varietetsnavne *mitis* og *spinosa*, kunde betegnes som α , *inermis* og β , *horrida*.

Til Rækken af Citater for Frankrigs Vedkommende kan endnu føjes en haandskreven Etikette af vor Landsmand Schumacher, i hvis Herbarium et Exemplar af *O. repens* L. findes, samlet af M. Vahl¹⁾

¹⁾ I Vahls Herbarium findes den samme Plante med Paategning «legi in arenosis marit. Bayonæ», men uden Artsnavn.

ved Bayonne og betegnet med Navnet *O. retusa* Schum. En Beskrivelse af Planten under dette Navn findes, saa vidt mig bekjendt, intetsteds offentliggjort, men det sees, at Planten ogsaa har været ham tilstrækkelig paafaldende til at betegnes med et eget Artsnavn.

De øvrige Lande, hvorfra denne Art kunde ventes at være omtalt, ere det nordlige Spanien, Belgien, Holland og Hanover.

I Spanien har jeg samlet den i Strandsandet ved S. Sebastian og Santander, men finder den ikke omtalt i nogen spansk Flora, saa at ingen Synonymer for dette Lands Vedkommende synes at være tilstede. I Belgien er dens Forekomst tydeligt nok konstateret af Crépin, som efter at have beskrevet *O. repens* L. (hvilken ogsaa af ham forudsættes at være ensbetydende med *O. procurrens* Wallr.) tilføjer: «On trouve dans les sables des dunes une variété remarquable (var. prostrata de Bréb., *O. maritima* Dmrt.) à tige et rameaux entièrement couchés, non épineux». Det citerede Navn af Du Mortier findes i Bull. soc. bot. Belg. I, p. 113, hvor der i en Beretning om det botaniske Selskabs Excursion i Klitterne ved Ostende, meddelt af Mr. L. Piré, er nævnt «un Ononis voisin de *procurrens* Wallr., qui etend au loin sur la sable ses longs rameaux chargés de jolies fleurs roses» og i en Note er derpaa tilføjet: «Mr. Du Mortier considère cette plante comme une espèce inédite, qu'il nomme *O. maritima*, et à laquelle il donne les caractères suivants: racine longuement rampante, tige non radicante à la base, rameaux entièrement couchés sur le sol, non ascendants, mu-tiques». Skjønt jeg ikke har sét Exemplarer af den belgiske *O. maritima*, kan jeg efter den her citerede korte Beskrivelse ikke være i Tvivl om, at den i Belgiens Klitter fundne Plante er *O. repens* α , *inermis* og at dens Berettigelse som selvstændig Art har været anerkjendt af de belgiske Botanikere, men at disse, lige som de fleste andre, ikke have bemærket dens Identitet med den linnéiske *O. repens* og derfor tillagt den et nyt Navn.

Fra Holland savner jeg sikre Angivelser om denne Art, men der er al Grund til at antage, at den ogsaa forekommer i de derværende Klitter, da den er funden paa den ene Side i Belgien, paa den anden Side paa Øerne V. for Hanover, det nordligste hidtil bekendte Voxested. G. F. W. Meyer (Chlor. Hanov. p. 170) nævner nemlig en *O. arvensis* var. *repens*, som adskilles fra Hovedarten ved følgende Beskrivelse: «sie ist vöellig niedergestreckt, hat weiswollige Stengel u. fast runde Blätter». Den angives at vøxe «im heissen Sande der Küsten u. Inseln (auf Borkum und Norderney)». Saa vel Beskrivelsen som det tilføjede Citat af Dill. pege hen paa *O. repens* L., og Exemplarer fra Norderney, samlede af Müller og opbevarede i J. Vahls Herbarium under Navn af *O. hircina*, stemme ret vel overens med de Exemplarer af den tornløse Form, som ere mig bekendte fra de øvrige Voxesteder.

En Faktor af særlig Vigtighed ved Spørgsmaalet om, hvad der skal forstaaes ved *O. repens* L., er dernæst den Plante, som under det nævnte Navn findes opbevaret i Linnés Herbarium. Uheldigvis er jeg ikke i Stand til, ved Autopsi at kunne ytre en selvstændig Mening herom, og jeg maa derfor henholde mig til den af C. Hartman meddelte Revision af det Linnéske Herbariums skandinaviske Arter (Kgl. Vet. Akad. Handl. 1851). Den i Linnés Herb. under Navn af *O. repens* opbevarede Plante er af J. E. Smith forsynet med den Paategning «non *O. repens* anglica, forte sp. nov.» og Hartm. tilføjer, at den er forskjellig fra *O. procurrens* Wallr., sandsynligvis en fremmed Form, som, løseligt betragtet af Linné, er henlagt paa dette Sted, hvor den ikke hører hjemme. Den siges at afvige fra *O. repens* ¹⁾ (∴ *procurrens*) «foliolis minimis, obovatis v. rotun-

¹⁾ Det maa erindres, at saa vel Smith som Hartman udgaa fra den forudfattede Mening, at *O. repens* L. er identisk med *O. procurrens* Wallr. Skulde det nu vise sig, at den i Herbariet opbevarede Plante stemmer overens med den Dillenske, vilde deres Indsigelse, skjønt berettiget under den antagne Forudsætning, tabe sin Ret overfor den ægte *O. repens* L. og netop vidne til Gunst for dennes Adskillelse fra *O. procurrens*.

datis, apice retusis». Men da denne Beskrivelse af Bladene netop passer særdeles godt med Bladenes Karakter hos den Plante, jeg ansér for *O. repens* L., turde der vel være Grund til at ønske en fornyet Undersøgelse af dette Exemplar, sammenlignet med de vestfranske Expl. af *O. repens* og Fig. hos Dill., og en slig Undersøgelse maa særlig anbefales de engelske Botanikere.

Det bør her endnu særligt fremhæves, at Wallroth, som er den, der har givet de værdifuldeste Bidrag til Forstaaelsen af de øvrige Arter i denne Gruppe (Sched. crit. p. 379 etc.) ytrer begrundet Tvivl om, hvor vidt de nyere Forfattere med Rette have forenet Linnés og Dillenii *O. repens* med *O. spinosa* (*procurrens* Wallr.) og han opfordrer ligeledes engelske Botanikere til paa ny at undersøge, om den paa de britiske Kyster forekommende Plante bør forenes med *O. procurrens* eller adskilles som egen Art (anf. St. S. 383), en Opfordring, som hidtil ikke synes at have været taget til Følge.

Jeg skal nu til Slutning tilføje en Oversigt over de vigtigste Synonymer for den formodede *O. repens* L., ledsaget af en kort Angivelse af de vigtigste Kjendetegn, som adskille den fra den nærstaaende *O. procurrens*, og af en Oversigt over dens geografiske Udbredelse, for saa vidt denne hidtil er bekendt.

Ononis repens Linn. Sp. pl. ed. I etc. (ex loco nat., descr. et synonym.) non autt. pl. — Lois. fl. Gall. p. 447 (1807)? Lge. Pugill. pl. hisp. IV, p. 352 (1865).

Longe denseque viscoso-villosa; caulibus omnino prostratis (vix radicanibus), gracilibus, inermibus v. rarius spinosis, fragilibus; foliolis obovato-rotundatis v. suborbicularibus, retusis, argute profundeque serrato-dentatis, nervis lateralibus utrinque 4—6 valde prominulis; floribus minoribus quam in sequ., in axillis solitariis v. sæpius racemoso-congestis; sepalis latioribus et brevioribus quam in sequ., legumini subrotundo subæquilongis; seminibus reniformibus, grosse granulato-punctatis.

Anonis maritima procumbens, foliis hirsutis pubescentibus.

Pluken. Almag. p. 33. — Dillen hort. Ellb. 29, t. 25 f. 28!
Raj. Syn. ed. 1, app. p. 240, ed. 2, p. 169, ed. 3, p. 382!

O. inermis β , Huds. fl. Angl. ed. 2, I, p. 312.

O. arvensis β , *repens*, DC. Fl. fr. IV, p. 509 (1805), Mey.
Chlor. Hanov. p. 170 (1836).

O. procurrens β , *repens* DC. Prodr. II, p. 163 (1825).

O. retusa Schum. Sched. mscr. in herb. hort. haun.!

O. procurrens β , *maritima* Gren. et Godr. Fl. Fr. I, p. 375
(1848)!

O. repens var. *prostrata* de Breb. fl. Norm. ed. 1, p. 108
(1854) teste Crépin.

O. occidentalis Lge. Sched. pl. exsicc. Europ. austr. (1857)!

O. maritima Du Mort. Bull. soc. bot. Belg. I, p. 113 (1862).

O. arvensis Bab. man. ed. 6, p. 81 (ex parte) (1867).

α) *inermis* nob., spinis omnino carens.

β) *horrida* nob., spinis sat crebris $\frac{1}{2}$ —1 pollicaribus, hori-
zontaliter divergentibus armata. (*O. repens* var. β ,
Lloyd, fl. d'Ouest ed. 2, p. 125 (1868).

Hab. α , ad littora Oceani arenosa, ex Hispania boreali inde
ad Frisiæ orientalis insulas hucusque cognita: Hisp. Santander,
S. Sebastian (Lge)!, Gall. Biarritz et Bayonne (M. Vahl, Lge) et alibi
ad littora Gall. occid. (Lois., DC., Gren. et Godr., loc. special.
haud indicatis); Belg. Ostende (Dmrt., Piré, Crépin), ins. Fris.
Borkum et Norderney (G. F. W. Mey., Müller in herb. J. Vahl)!
Angl. pr. Noviburgum in Mona insula (Dill.), ad Cornubiæ oras
(Pluken., loco spec. non indicato), Woolwich, Gravesend, Deal,
Yarmouth (Raj.). (In dunis peninsulæ Jyllandicæ inquirenda).

β , ad littora arenosa Gall. occid. hinc inde (Lloyd) v. c.
Sables d'Olonne (Vendée, T. Letourneux)!

Ononis procurrens Wallr. Sched. crit. p. 381 (1822)!
DC. Prodr. II, p. 162 (excl. var. β)! Gren. et Godr. l. c.
p. 374 (excl. var. β)! Doell. fl. Bad. 3, p. 1129; Lge. Pug. IV,
p. 352; Cutand. fl. Matrit. p. 246 (1861)!

Minus dense minusque longe viscoso-villosa, caulibus adscendentibus v. erectiusculis, rarius diffusis, robustioribus, tenacissimis, spinoso-ramosis v. rarius inermibus; foliolis ovalibus v. obovatis, obtusis, nervis parum prominulis; floribus majoribus; sepalis linearibus, legumine longioribus.

- O. spinosa* L. fl. Suec., Wahlenb. fl. Suec. p. 467 (1833), Hornem. oec. Pl. 3 Udg. p. 757 (excl. var. 1) (1821), Fl. dan. tab. 783 (18), Lois. fl. Gall. p. 447 (1806).
- O. arvensis* L. Syst. nat. ed. 12—13 (ex. part.), Smith Britt. II, p. 758! Sv. Bot. tab. 243! Hartm. Skand. Fl. ed. 5, p. 178, ed. 9 p. 155! Fries Summ. Veg. Scand. p. 162! Bab. man. ed. 3, p. 70, ed. 6, p. 81; Aresch. Skånes Flora p. 122!
- O. repens* Sturm, Deutschl. Fl. I, 72 tab. 13 (1838)! Koch Syn. ed. 2, p. 173! (1843); Sond. fl. Hamb. p. 392; Lge. Haandb. ed. I, p. 409, ed. 3, p. 520! Cross. Atl. tab. 11, fig. A!, F. Schultz, Phytost. der Pfalz. p. 29 (1803)! Rechb. ic. fl. germ. vol. 22, tab. 2097, f. 4! Garcke, Fl. Nord- u. Mitt. Deutschl. ed. 6, p. 93 (1863); Crépin, Man. Belg. p. 67! (1866), Ascherson Fl. Brand. p. 137; Marsson Fl. Vorpomm. p. 109 (1869) etc. (non L.!).
- O. miniana* Planell.-Gir. fl. fanerog. Galleg. p. 166 (1852).
 α , *vulgaris*, magis minusve spinosa (*O. spinosa* α L. Sp. pl. ed. 1, var. β in reliquis script. Linn.) *O. spinosa* Huds. Angl. (ex. p.).
 β , *mitis*, ramis inermibus (*O. mitis* Gmel. fl. Bad. 2, p. 162), *O. inermis* α , Huds. Angl., *O. arvensis* L. Syst. nat. (ex. p.), *O. arvensis* α , Smith Britt.; *O. hircina* Lois. (non Jacq.), *O. repens* γ , Lloyd l. c. etc.
 γ , *alpina* Gren. et Godr. l. c. (*O. caduca* Vill. Dauph. III p. 428) foliis floribusque minutis, foliis floralibus calyce brevioribus, floribus sæpe ad 3 in apice ramorum congestis.

♂, *spinosissima* Lge. Haandb. ed. I, p. 410 (O. repens γ, spinosissima) (1851) spinis validis, sæpe ramosis, foliis minutis, rotundato-obovatis. (Forma ad O. rep. b. horridam accedens).

In campis, collibus, ad vias etc. totius Europæ a Suecia et Norvegia media ad Hispaniam usque passim. β, cum forma typica hinc inde; γ, in alpibus Delphinatus; δ, pluribus locis præcipue arenosis Daniæ interioris observata.

III.

Astragalus hypoglottis L.

Flere, navnlig engelske Forfattere, endog fra den nærmeste Tid efter Linné, f. Ex. Aiton (hort. Kew. 1789), Sibthorp (fl. Oxon. 1794); Withering (Arr. of Brit. pl., 3 ed. 1796) og J. E. Smith (fl. Brit. vol. 2) have anvendt det linnéiske Navn *Astragalus hypoglottis* paa den i England, Skandinavien og Øst-Europa forekommende, af Andre, f. Ex. Fl. dan. tab. 614 (1775), (Lightfoot (fl. Scot. 1777), Hudson (fl. Angl. ed. 2, 1778) o. Fl. for *Astragalus arenarius* L. antagne, af Retzius (Obs. bot. II, 1781) som *A. danicus* beskrevne Art. Men især siden den Tid, da A. P. de Candolle i sin Astragalogia (1802) beskrev og afbildede denne Art, ligeledes under Navn af *A. hypoglottis* L., er det af næsten samtlige senere Botanikere bleven antaget for en Troessætning, at denne Tydning af det linnéiske Navn maatte være det rette.

Jeg har allerede tidligere (Haandb. i D. Fl. ed. 2, p. 470 (1856), Pugill. pl. Hisp. IV, p. 373) lejlighedsvis gjort Indsigelse

imod fremdeles at fastholde en Anvendelse af det linnéiske Navn, som saa vidt jeg kan skjønne, ikke kan forliges med den til Navnet knyttede Beskrivelse, lige saa lidt som med den linnéiske Synonymik eller med det angivne Voxested. Der er imidlertid i den allerseneste Tid fremkommen et Par nye Indlæg i denne Sag, der med Rette maa tillægges særlig Vægt, fordi de hidrøre fra anerkjendte Autoriteter i Spørgsmaal vedkommende *Astragalus*-Slægten, og indeholdes i Værker, der i Fremtiden ville blive fortrinsvis raadspurgte ved *Astragalus*-Arternes Bestemmelse, nemlig Bunge, *Generis Astragali species gerontogææ* (1869) og Boissier, *flora orientalis* vol. 2 (1872). Da disse tvende Forfattere enten ikke have kjendt eller ikke imødegaaet mine Indvendinger, har jeg følt mig opfordret til at bringe dette Spørgsmaal frem til fornyet Drøftelse og noget udførligere at begrunde min allerede for omtr. 15 Aar siden udtalte Formodning om, at De Candolles Fortolkning af *A. hypoglottis* maa forkastes som uberettiget. Det er ikke uden Betænkelighed, at jeg lige over for saa mange og vægtige Autoriteter har fremdraget dette Exempel paa Mistydning af et linnéisk Navn, som Kritiken har ladet henstaa uanfægtet i henved et Aarhundrede, men som det lige fuldt er i den historiske Sandheds Interesse at underkaste en nøjere Undersøgelse.

Da De Candolles *Astragalogia*, som et monografisk Værk, i hvilket den paagjældende Plante udførlig er beskrevet og afbildet, maa ansees for Hovedkilden til den senere almindelige Opfattelse, vil det være rigtigst at benytte dette Værk som Udgangspunkt.

Hvad der for det Første maa forekomme paafaldende, er den Omstændighed, at DC. aldeles ikke angiver Grunde for den af ham anbefalede Fortolkning af Linnés *A. hypoglottis*. Den Art, som han tildeler dette Navn, var dengang ingenlunde ubenævnt: allerede i 1781, altsaa 21 Aar tidligere, havde Retzius tillagt den Navnet *A. danicus*, idet han havde erkjendt at den ikke kunde forenes med *A. arenarius* L., under hvilket Navn

den f. Ex. fandtes afbildet i Flora danica. For at motivere en Forkastelse af Retzii Navn turde man altsaa have ventet, at der i et monografisk Værk over Slægten var bleven fremdraget vægtige Grunde, støttede paa alle de Oplysninger om *A. hypoglottis*, som kunde uddrages af Linnés Skrifter og Herbarium til Forsvar for den foreslaaede Anvendelse af Navnet. Dette er imidlertid saa langt fra at være skét, at DC. kun uden videre citerer Linnés Frase for *A. hypoglottis* uden at tilføje nogen Commentar, der kunde godtgjøre, at denne Frase eller de øvrige til det linnéske Navn knyttede Oplysninger passe til den her omhandlede Plante.

Dernæst fortjener det at fremhæves, at medens Afbildningen og de anførte Citater (af Retz., Fl. dan. og Pallas) ikke lade Tvivl om, at DC. ved sin *A. hypoglottis* sigter til *A. danicus* Retz., passer den givne Beskrivelse ingenlunde nøjagtigt til denne. Karaktererne . . . «*legumina compressa . . . acumine reflexo . . . semina in quovis loculamento solitaria*» svare f. Ex. ikke til hvad der er ejendommeligt for vor Plante, hvilket nedenfor nærmere vil blive udviklet. En slig Uoverensstemmelse kan vanskeligt forklares uden ved Hjælp af den Formodning, at Forf. dels i sin Beskrivelse har indblandet Karakterer, hentede fra Linnés Beskrivelse af *A. hypoglottis*, uden at forvise sig om, at disse nøjagtigt stemmede overens med den Plante, han selv havde for Øje, dels har benyttet flere Exemplarer, tilhørende forskellige Arter, ved Affattelsen af sin Beskrivelse. Denne sidste Formodning vinder i Sandsynlighed ved den af Bunge (anf. St. p. 85) meddelte Oplysning, at der i De Candolles Herbarium, under Navn af *A. hypoglottis*, findes opbevaret 4 forskellige Arter, nemlig *A. danicus*, *A. viciæfolius*, *A. pentaglottis* og *A. Glaux*. Af disse har den sistnævnte enfrøede, *A. danicus* derimod i Regelen 3—4-frøede Rum i Bællen¹⁾, og det er derfor

¹⁾ Retzius angiver i sin Beskrivelse af *A. danicus* Bællens Rum som 1—3-frøede, jeg har stadigt funden mindst 3 Frø i de af mig undersøgte Bællers Rum.

tænkeligt, at Fejltagelsen i dette Punkt kan hidrøre fra, at Frugterne af de i Herbariet liggende Exemplarer af *A. Glaux* have tjent som Grundlag for Beskrivelsen af Frøenes Antal hos De Candolles *A. hypoglottis*.

I den af DC. angivne Voxekreds for *A. hypoglottis* nævnes mærkeligt nok, ikke Spanien, som er det eneste Land, hvorfra Linné kjender sin Art af dette Navn, derimod angives den at voxe «in Barbaria». Da det ikke er rimeligt, at den ægte *A. danicus* findes i Nordafrika eller overhovedet i Middelhavsfloraen, og da Linné heller ikke angiver sin *A. hypoglottis* fra Barbariet, er det sandsynligt, at der ved Angivelsen fra Nordafrika sigtes til den af Desfontaines (fl. Atl.) angivne Plante af samme Navn; denne, som nærmest er sammenlignet med *A. pentaglottis*, kan vanskeligt bestemmes, men er sikkert en fra *A. hypoglottis* DC. forskjellig Art.

Støttet paa De Candolles vægtige Autoritet, er den af ham foreslaaede Fortolkning af Navnet *A. hypoglottis* gaaet over til alle Forfattere, der senere have omhandlet den paagjældende Art, og der findes kun faa Spor til at Nogen har fundet Anledning til at betvivle denne Anskuelses Rigtighed ¹⁾; selv E. Fries, som

¹⁾ Det fortjener dog her at bemærkes, at allerede R. Brown i en hidtil utrykt Afhandling (histoire botanique du comté d'Angus, 1792), som er meddelt i Oversættelse i Bull. soc. bot. Fr. 1872, p. 214, og som først er bleven mig bekjendt efter at disse Bemærkninger vare nedskrevne til Trykken, har ytret Tvivl om Rigtigheden af at henføre *A. danicus* Retz. til *A. hypoglottis* L. Et Uddrag af hans Bemærkninger om denne Arts Synonymik turde her være paa sin Plads og meddeles derfor efter den franske Oversættelse: «Une espèce d'Astragalus, que Hudson et après lui Lightfoot ont prise pour l'*A. arenarius* L., croît abondamment tout le long de la côte. On sait maintenant, que elle est très différente de cette plante, mais il est difficile de dire quel est le nom qui lui convient en réalité. Retzius fait remarquer, qu'elle est très voisine de l'*A. danicus*, mais qu'elle en parait néanmoins distincte» . . . «Dans le hortus Kewensis elle a été appelée *A. hypoglottis*, mais elle ne se rapporte guère à la diagnose, que Linné a donné de cette espèce. Par suite donc de ces divergences d'opinion, je serais tenté de croire que la plante en question n'a pas encore été decrite ou que, si elle l'a été, elle a été mal carac-

har givet saa mangen skarpsindig og heldig Tydning af linnéiske Navne, synes ikke at have havt nogen Betænkelighed ved at give Navnet *A. hypoglottis* Prioritetsret fremfor *A. danicus* og derved at anerkjende dets Ret til at anvendes paa denne Art.

Naar jeg ovenfor særlig har nævnt Boissier blandt de Forfattere, der have fulgt den almindelige Opfattelse, da er dette navnlig af Hensyn til, at hans *Flora orientalis II*, i hvilket Værk *Astragalus*-Slægten indtager en fremragende Plads, er udkommen længe efter at min Tvivl om Rigtigheden af den tidligere fulgte Fortolkning af *A. hypoglottis* vare fremsatte i et Arbejde, som jeg maa antage at være den berømte Forf. bekendt, og at jeg derfor maatte have ventet at finde mine Bemærkninger enten modbeviste eller tagne til Følge. Han indlader sig imidlertid aldeles ikke paa nogen Undersøgelse af Navnets Berettigelse, men opfatter Navnet, som det af Beskrivelsen og Citater ses, ganske i samme Betydning som DC. o. Fl. Anderledes forholder det sig derimod med Bunge, som ligeledes (anf. St. pag. 84) opretholder den traditionelle Nomenclatur; han søger nemlig at støtte denne ved en Bevisførelse, men som rigtignok, lige over for Vidnesbyrd i modsat Retning, hentede fra Linnés Skrifter, forekommer mig at have saare liden Beviskraft, og som derfor trænger til nærmere Belysning.

Det eneste Bevis, som af Bunge anføres til Gunst for den Opfattelse, han vil hævde som den rette, er nemlig den Omstændighed, at *A. danicus* findes i det Cliffortske Herbarium under Navn af *A. hypoglottis*, betegnet saaledes med Linnés egen Haandskrift. Tiistedeværelsen af en Etikette, skreven af en Forfatter til Bestemmelse af en af denne selv benævnt Art hører ganske vist med blandt de vigtigere Kriterier for Bedømmelsen af Spørgsmaalet om et Navns rette Anvendelse. Men for at et slikt Moment ved Nomen-

terisée ou mal distinguée de celles, dont elle se rapproche le plus. Il est, en effet, positif qu'elle se rapporte également bien aux diagnoses de plusieurs espèces d'*Astragalus*»

claturens Fastsættelse ikke skal overvurderes, er det nødvendigt dels at være paa det Rene med, at ikke Fejltagelser (f. Ex. Ombytning af Etiketter, flere Arters Tilstedeværelse under én fælles Etiket o. desl.) kan have fundet Sted, dels — og saa meget mere som det i slige Spørgsmaal ofte er umuligt at tilvejebringe fuldstændigt Bevis for eller imod — først at tage alle øvrige Hjælpemidler til Artens rette Forstaaelse (f. Ex. Beskrivelsen, det angivne Voxested, Synonymer fra ældre Forfattere, Afbildninger m. m.) under Overvejelse. Et Exemplar, forsynet med Navn af Artens Forfatter, kan altsaa være af Vigtighed i Forening med samtlige andre Dokumenter som et yderligere Vidnesbyrd om Artens rette Opfattelse, men det er neppe berettiget, alene fra et enkelt Herbarie-Exemplars Tilstedeværelse under et vist givet Navn at drage Slutning om dette Navns Anvendelse naar alle andre Vidnesbyrd pege i modsat Retning. Bunge har selv i sin Note til *A. hypoglottis* givet Exempler paa, hvor varsomt man bør gaa til Værks ved Benyttelsen af de i selv de berømteste Forfatteres Herbarier forefundne Exemplarer, idet han anfører, at der i Linnés eget Herbarium findes under Navn af *A. hypoglottis* en fremmed, fra denne forskjellig Art¹⁾, i De Candolles Herbarium endog 4 forskjellige Arter! Men disse Exempler paa Herbarie-Exemplarers Utilstrækkelighed til at gjælde som eneste eller hovedsageligt Bevis for et Artsnavns rette Anvendelse (og mange flere lignende vilde let kunne anføres) turde være tilstrækkelige til at godtgjøre, at der ikke ubetinget kan

¹⁾ Det oplyses ikke, hvilken Art det er, som under hint Navn findes i Linn. Herb., hvilket Spørgsmaal det øjensynligt er af Interesse at faa oplyst. C. Hartmans Anmærkninger til Linnés Herb. (Vet. Akad. handl. 1851) indeholde ingen Oplysning herom, og Mr. Trimen, som ifølge min Anmodning har gennemgaaet *Astragalus*-Slægten i Linn. Herb., meddeler, at han ikke har kunnet finde noget Exemplar, betegnet med Linnés Haandskrift som *A. hypoglottis*, men derimod et Exemplar af *A. purpureus* Lam., etiketteret «*A. (18) epiglottis*» med Linnés Haandskrift og med følgende Tilføjelse af Smith «*hypoglottis, vide descr. opt. in L. Mant. 274*» (I. E. S.).

hævdes det i herb. Cliffort. opbevarede Exemplar Ret til at gjælde for et authentisk Specimen af *A. hypoglottis*¹⁾. Derimod har Bunge lige saa lidt som i sin Tid De Candolle indladt sig paa en Undersøgelse af det ulige vigtigere Spørgsmaal, om de fra Linnés Skrifter hentede Oplysninger tale for den Anskuelse, at *A. danicus* Retz. er den ægte *A. hypoglottis* L. Da ingen Anden, saa vidt vides, nøjere har undersøgt denne Side af Sagen, hvorpaa det dog først og fornemlig kommer an, skal jeg her noget udførligere begrunde den af mig tidligere foreløbig og kortelig udtalte Mening, at den hidtil antagne Anvendelse af Navnet *A. hypoglottis* L. bør forkastes²⁾.

Undersøge vi da først Linnés Beskrivelse af den oftnævnte Art, møde vi først Betegnelsen «caulescens», hvilket Udtryk her synes at være taget i en nogen anden Betydning end i Philos. botan., hvor det bruges som Modsætning til «acaulis». Vi finde

¹⁾ Mr. Trimen bemærker i sit Brev herom følgende: «It must be remembered, that the Cliffortian herbarium was founded by Linnæus before he had introduced the binominal systeme of nomenclature. The specimens were all ticketed by Linn. with the phrases of the older botanists, and it was not till some times afterwards, that having introduced specific names, he seems to have returned to the herb. Cliff. and added to the tickets the specific appellation; this he has often done carelessly and there are many cases of undoubted misnomers. I do not say that there is in the case before us, but it is well to remember that the hort. Cliff. is not an absolutely safe guide in the determination of Linnean species.» Den oprindelige Betegnelse af det omhandlede Exemplar i herb. Cliff. (med Linnés egen Haand) er foreøvrigt ifølge Mr. Trimen «*Astragalus repens minor, flore coeruleo siliqua epiglottidi simili* β». — Først senere har han tilføjet «hypoglottis».

²⁾ Dr. P. Ascherson, en af de faa Forff., som have sluttet sig til den af mig fremsatte Mening, har (Verhandl. der Brandenb. Vereins 1866, p. 117 not.) ligeledes gjort Indsigelse imod at tillægge et Herbarie-Exemplar større Vægt ved et Navns Fastsættelse end den til Navnet knyttede tydelige Beskrivelse. (Naar Dr. A. for øvrigt i den citerede Note nævner mig som Hjemmelsmand for at *A. danicus* findes i Linnés Herbarium under Navn af *A. hypoglottis*, da beror dette sandsynligvis paa Forvexling med en ham fra anden Side meddelt Underretning om Exemplaret i herb. Cliff., idetmindste mindes jeg ikke nogensinde at have omtalt Linnés Herbarium i denne Sammenhæng).

nemlig som Modsætning hertil *A. arenarius* betegnet som «sub-caulescens», og da der desuden til yderligere Oplysning om Stængelens Længde hos *A. hypoglottis* tilføjes: «magis caulescens quam *A. pentaglottis*», ere vi ved Hjælp af denne Sammenligning med 2 langstænglede Arter i Stand til at slutte, at der maa være Tale om en Art med Stængler af ret anselig Længde. Men *A. danicus* hører netop til de mere lavstænglede Arter af denne Slægt, den har i hvert Fald meget kortere Stængler end baade *A. arenarius* og *A. pentaglottis* L.; selv om man altsaa ikke lægger megen Vægt paa denne Del af Beskrivelsen, synes det dog paafaldende, at en Art, hvis Stængler have forholdsvis ringe Længde, skulde være tydelig nok udpeget som langstænglet.

Blomsternes Beskrivelse hos Linné er kun lidet oplysende. Det hedder herom kun «flores 8 v. 10 in capitulo rotundato more Trifolii, coerulei v. purpurascentes». Denne korte Angivelse passer paa mange forskellige *Astragalus*-Arter, navnlig ogsaa, for Farvens Vedkommende, ret vel paa *A. danicus*, men Blomsterhovedets Form er hos denne Art under Blomstringen langagtig, det er snarere aflang-ovalt end rundagtigt og indeholder i Regelen et større Antal Blomster end her er angivet, thi om end magre Exemplarer kunne have 8—10 blomstrede Hoveder, er Regelen dog 10—12 eller flere (Retz. angiver 7—12, Gren. et Godr. 12—20) Blomster i Hovedet.

Af større Vigtighed er dog Linnés Beskrivelse af Bællerne hos *A. hypoglottis*. Det hedder herom: «leguminibus capitatis, ovatis, replicatis, *compressis, acumine reflexo*», hvortil der føjes (i Mant. II) «legumina ovata (non subulata), *acumine duplici* (in maturis), subulato, *recurvo*, tecta pilis (non squamis furfuraceis), longis, albis, mollibus, minime autem in orbem expansa ut in *A. Stella*, nec subulata ut in *A. sesameo*». Den Form af Bælle, som her tydeligt nok er betegnet, er øjensynligt nærmest lig Bællen hos *A. pentaglottis*, *sesameus* og *Stella*, hvilket Linné ogsaa synes at have antydnet ved udtrykkelig

at angive de Kjendetegn, hvorved den afviger fra hver især af disse ¹⁾. Derimod er den temmelig udførlige Beskrivelse af Bællen og særlig de her udhævede Kjendetegn tilstrækkelige til at vise hen paa en fra Bællen hos *A. danicus* himmelvidt forskjellig Form. Denne sidste har nemlig ikke en sammentrykt, men trind eller hvælvet, næsten opblæst Bælle (Teb. III, b. c), den er i Spidsen aldeles ret, ikke hagekrummet, som hos de ovenfor nævnte Arter, hvorfor Betegnelsen «*acumine reflexo (recurvo)*» for dennes Vedkommende vilde være aldeles upassende, og endelig kan den i Beskrivelsen omtalte «dobbelte Spids» ikke finde Anvendelse paa denne Art.

A. hypoglottis betegnes dernæst af Linné som en enaarig Plante, men Enhver, som har iagttaget *A. danicus*, vil ved første Øjekast erkjende denne for at være vedvarende ²⁾. Dersom Linné altsaa havde havt *A. danicus* for Øje, vilde det være ubilligt at tiltro ham et slikt Fejlsyn paa dens Varighed, med mindre man vil ty til den Forudsætning, at han ved Beskrivelsen kun har havt et Brudstykke af Planten for sig.

Hvad dernæst Synonymiken angaar, da har Linné for sin *A. hypoglottis* kun anført følgende Synonymer: 1) *A. epiglottis* L. Syst. nat. ed. XII og 2) *A. villosus procumbens floribus pallide purpureis* Raj. Append. 454. Men i den citerede Udgave af L. Syst. nat. er Beskrivelsen af *A. epiglottis* affattet saaledes, at intet tyder hen paa en Forskjel fra den Art, vi nu betegne med dette Navn; og da der tilmed udtrykkelig er tilføjet «*excl. synonym.*», er det altsaa ikke let at forstaa denne Henvisning eller at drage Nytte af den ved Fortolkningen af *A. hypo-*

¹⁾ Bemærkningen om Bællens Beklædning (med Haar, ikke med Skjæl) er aabenbart fremhævet som Modsætning til *A. pentaglottis*.

²⁾ Mærkeligt nok angiver Retzius (og efter ham R. Brown anf. St.) *A. danicus* som enaarig, og formoder, væsenligt af denne Grund, at den engelske og skandinaviske Plante tilhøre forskellige Arter. Ved omhyggelig Sammenligning har jeg dog overbevist mig om, at vor Plante end ikke som Varietet kan adskilles fra den i Storbritannien forekommende, og begge ere aldeles utvivlsomt perennerende.

glottis. Kun synes den Formodning at ligge nær, at Linné til en Tid maa have forenet eller forvexlet den med *A. epiglottis*. At han dog i hvert Fald paa den Tid, da han opstillede *A. hypoglottis*, var sig denne Adskillelse fuldt bevidst¹⁾, fremgaar tydeligt nok bl. a. af Beskrivelsen, idet han angiver for hin «legum. sessilibus, cordatis, cernuis» etc., for denne «capitula pedunculata, pedunculo similiter elongato, legum. ovatis» etc.

Men dersom det forholder sig rigtigt, at *A. hypoglottis* en Tidlang af Linné har været medindbefattet under *A. epiglottis*, synes der at være Grund til at formode, at disse Arter maa være indbyrdes nær beslægtede. Her ledes da Tanken nærmest hen paa en Art, som fremfor nogen anden staar *A. epiglottis* nær, nemlig *A. asperulus* L. Duf. (*A. epiglottoides* Willk.)²⁾, idet denne (Tab. IV, 1) i flere Henseender opfylder de Fordringer, der maa stilles til den Art, der skal anerkjendes for Linnés *hypoglottis*: den er nemlig en enaarig Art fra Spanien med langstrakte, nedliggende Stængler, haarede Blade, lange Blomsterstilke og rundagtige Hoveder (omtrent som Kløver) med 8—10 Blomster i hvert, sammentrykte, ægformede³⁾, ikke syldannede, men i en Spids udløbende og med en kort vedblivende, hagekrummet Griffel endende Bæller, som ere beklædte med hvide Haar, og den har desuden et Kjendetegn, som ikke findes hos *A. danicus* og

¹⁾ At L. ogsaa fra først af (Sp. pl. ed. 1) har opfattet *A. epiglottis* ganske paa samme Maade som Nutidens Botanikere, er indlysende dels af Beskrivelsen, dels af det tilføjede Citat (Barr. ic. 537, 1).

²⁾ Bunge (anf. St.) angiver Navnet *A. asperulus* som det principale (efter Steud. Nomencl.); det er mig ubekjendt, om dette Navn nogensinde har været publiceret ledsaget af en Beskrivelse (i Dufours diagnoses et observ. critiques sur quelques pl. d'Espagne, Bull. soc. bot. Fr. 1860, nævnes Arten ikke), i modsat Fald maatte Willkoms Navn have Forret. For øvrigt er jeg tilbøjelig til at fastholde den af mig tidligere (Pug. pl. hisp. IV, p. 374) hævdede Mening, at denne Plante snarere er en Form af *A. epiglottis* end en selvstændig Art. Blomsterstilkenes Længde er et foranderligt Kjendetegn hos *A. epiglottis* og de øvrige Karakterer ere neppe tilstrækkelige til at begrunde dens Adskillelse.

³⁾ Bællerne hos *A. asperulus* ere dog ikke nøjagtig «ovata», men snarere ovato-cordata eller triangulari-ovata, omtrent som hos *A. epiglottis* (Tab. IV, 2).

flere andre Arter, om hvilke der her kunde være Tale ¹⁾, nemlig den af Linné udtrykkeligt omtalte dobbelte Spids (acumen duplex) af Bællen, en Karakter, paa hvilken Fortolkerne af Linnés *A. hypoglottis* ikke synes at have lagt tilstrækkelig Vægt. Bællen af *A. asperulus* deler sig nemlig ved Modenheden i Retning af den indbøjede Rygsøm i to Dele fra oven til omtrent Bællens Midte (Tab. IV, fig. c. d.) saaledes at de tvende derved frigjorte Rum af Bællen staa frit ud fra hinanden og fremstille en dobbelt Spids, og der kan neppe være Tvivl om at det er dette Forhold, hvortil Linné har sigtet ved hint Udtryk. Idet jeg henstiller til nærmere Overvejelse en Fortolkning, som synes at have en Del for sig, skal jeg ikke undlade at tilføje, at enkelte Karakterer hos denne Plante ikke stemme nøje overens med Beskrivelsen af *A. hypoglottis*, f. Ex. Kronernes bleg-lila eller næsten hvide (ikke blaa eller rødlig) Farve, Bællens Form (s. ovenfor S. 153 Anm. 3), samt at denne Art for øvrigt hører til de sjeldnere og endnu lidet kjendte Arter af Slægten, og det Materiale, jeg for dens Vedkommende har til Raadighed, er for ufuldstændigt til at jeg derpaa tør bygge en aldeles afgjort Mening om dens Berettigelse til at indtage den Plads, som jeg ved en foreløbig Betragtning har foreslaaet at anvise den.

Angaaende Citatet af Raj. App. er jeg ikke istand til at ytre nogen Formodning, da jeg ikke har kunnet finde den citerede Frase i noget af de Skrifter af Ray, som jeg har havt Lejlighed til at efterse. Muligvis findes den i Raji Catalog. pl. circa Cantabrig. nasc. appendix (1663), som jeg ikke har havt til Sammenligning, dog synes dette ikke rimeligt, da her handles om en spansk Plante.

Af større Vigtighed ere derimod de for *A. arenarius* angivne Synonymer. Her træffe vi nemlig, ved Siden af Citater fra Linnés egne Skrifter, som tilligemed Beskrivelsen af den skaanske Plante (fra Vidsköffe) sigte til den ægte *A. arenarius* i

¹⁾ Den dobbelte Spids findes dog ogsaa hos *A. sesameus*.

den Betydning, hvori dette Navn nu anvendes, tillige Citater fra engelske Forfattere, der aldeles utvivlsomt henvise til *A. danicus* Retz, nemlig *A. incanus parvus nostras* Pluk. Almag. 59, og *Glaux exigua montana purpurea nostras* Raj. fl. Angl. p. 326, tab. XII, 3. Denne sidstnævnte Figur hos Rajus, der af Linné er citeret for *arenarius*, men rigtignok faar Vedtegning «mala», i Forbindelse med den Omstændighed, at den ægte *A. arenarius* ikke findes i England, lade ingen Tvivl tilbage om, at Linné under sin *A. arenarius* har indbefattet tvende Arter, nemlig den ægte *A. aren.* fra Skaane og *A. danicus* fra England, og naar han i en Note tilføjer «quomodo hic ex Anglia huc venerit ad Hvitsköfve, id difficile extricatu fuerit», da kunde der snarere være Anledning til at ytre Forundring over, at Linné under ét og samme Navn har forenet to saa højst forskjellige Planter. En slig Forening af Arter, hvis fuldkomne Berettigelse til at adskilles er godtgjort ved den senere Tids Undersøgelser, er dog ingenlunde ganske sjelden hos Linné, og det kan neppe betvivles, at han vilde have forandret sin Mening herom, hvis han havde kjendt og havt til Undersøgelse *A. danicus* fra dens (dengang ubekjendte) Voxesteder i Sverige og Danmark og ikke udelukkende holdt sig til den engelske Plante, som tilmed muligvis kun har været ham bekjendt paa anden Haand og ikke ved Autopsi af den levende Plante. Denne Sammenblanding af to indbyrdes meget afvigende Arter synes ogsaa at have efterladt sig Spor i Linnés Beskrivelse af *A. arenarius*: de fleste Kjendetegn, som han angiver for denne, svare vistnok bedst til den ham vel bekjendte skaanske Plante, men Betegnelsen «subcaulescens» synes snarere at være hentet fra *A. danicus*, for hvilken den passer langt bedre end for den langstænglede *A. arenarius* fra Skaanes Sandmarker. Maaske finder det ogsaa heri sin Forklaring, at Linné har givet Figuren hos Ray Karakteren «slet», thi denne Figur er ganske vist ikke heldig, men den er dog fuldkommen tilstrækkelig til at udelukke Tvivl om at den skal fremstille *A. danicus*, men betragtet som

Fremstilling af *A. arenarius* L. fl. Suec. vilde den rigtignok være fuldkommen ubrugbar. Under alle Omstændigheder tror jeg at det er utvivlsomt, at de eneste Spor, vi hos Linné finde til at han har kjendt *A. danicus*, maa vi søge, ikke i hans *A. hypoglottis*, men i *A. arenarius*. Under dette sidste Navn var den ogsaa bekendt for Linnés nærmeste Efterfølgere, f. Ex. O. F. Müller (i Flora danica), Hudson (Fl. Angl.), Relhan (fl. Cantabrig.), Lightfoot (fl. Scot.), Withering (Arr. of brit. pl. ed. 2), Pallas (Astragal.), indtil Retzius gjorde opmærksom paa Sammenblandingen og gav en udførlig og tydelig Beskrivelse af *A. danicus* tilligemed en Afbildning af den ægte *A. arenarius*.

Som et vigtigt Bidrag til Belysning af Spørgsmaalet maa fremdeles nævnes den Omstændighed, at Linné kun angiver *A. hypoglottis* fra Spanien. De Forfattere, som forsvare dette Navns Anvendelse paa *A. danicus*, maatte altsaa bevise, at denne sidste virkelig findes vildvoxende i Spanien, men ligesom jeg efter denne Arts øvrige geografiske Udbredelse antager dette for usandsynligt, saaledes synes det heller ikke at fremgaa af de Vidnesbyrd, der foreligge i Værker over Spaniens Flora. *A. danicus* er en nord- og øst-europæisk Plante, den forekommer i Smaaland, Skaane, Danmark, Nord- og Mellemtyskland, Bøhmen, Mähren, Ungarn, Tyrol, de sydfranske og norditalienske Alper og er derfra mod Ø. udbredt i det mellemste Rusland og Sibirien indtil det russiske Lappland¹⁾ og Soongariet samt Kaukasus. Dens Vestgrænse falder i England, hvor den efter Bab. er sjelden, mest udbredt i Yorkshire) samt Rhinegnene ved Strasbourg, Mainz og Mannheim, derimod synes den aldeles at mangle i Nederlandene, Belgien, det nordlige, vestlige og centrale Frankrig, Pyrenæerne og Middelhavsfloraen (thi DC.s Angivelse, at den skulde findes i Barbariet, beror, som ovenfor vist, formodentlig paa en Fejltagelse).

¹⁾ Angivet af Bunge. I det svenske Lappland synes den derimod at mangle, den omtales idetmindste hverken af Wahlenberg, Sommerfelt eller Hartman.

Af denne Oversigt over dens Udbredningskreds vil det let skjønnes, at der kun er ringe Sandsynlighed for at den skulde findes i Spanien, og naar desuagtet Boiss. (anf. St.) angiver den derfra, hidrører dette formentlig fra, at han enten ligefrem har taget Linnés Hjemsteds-Angivelse for *A. hypoglottis* til Indtægt for den Art, paa hvilken han anvender Navnet, eller at han har støttet sig til nogle spanske Forfatteres Autoritet, som have angivet en Art, under Navn af *A. hypoglottis*, at voxer i Madrids Omegn, nemlig Cutanda y Amo, i hvis Værk «Manual de botanica descriptiva» *A. hypoglottis* er anført som voxende paa Cerro negro ved Madrid (en Angivelse, der senere er gaaet over i Colmeiro's flora de las 2 Castillas og i Amo's memoria p. 80), og hertil har Cutanda (Flora de prov. de Madrid pag. 240) føjet nogle flere Voxesteder fra det samme Distrikt. Et saa langt Spring i Voxekredsen som fra England eller Alperne ved Gap til Castiliens Højsletter vilde nu ikke i og for sig frembyde tilstrækkelig Grund til at drage Angivelsens Rigtighed i Tvivl, da der foreligger flere Exempler paa endnu større Afstande mellem en Plantearts Voxesteder, men af forskellige Grunde maa jeg dog indtil videre ansé det for usandsynligt, at Voxestederne fra Madrids Omegn tilhøre *A. danicus*. Jeg har nemlig intet Exemplar fra den opgivne Localitet fundet i Herbarierne i Madrid¹⁾, men et Exemplar, som afd. Prof. Cutanda har meddelt mig fra et af de af ham tilføjede Voxesteder, Baztan, tilhører *A. Glaux*²⁾. Men i de øvrige Værker over Spa-

¹⁾ I mine Optegnelser fra Universitets-Herbariet i Madrid har jeg noteret følgende *Astragalus*-Arter som samlede paa Cerro negro: *A. Stella*, *sesameus*, *Glaux*, *scorpioides*, *macrorrhizus*, *narbonensis*, — men derimod ikke *A. danicus*.

²⁾ At flere spanske Botanikere have været tilbøjelige til at anvende Navnet *A. hypoglottis* paa *A. Glaux*, synes ogsaa at fremgaa af den Meddelelse, som gives af Bunge (anf. St.), at det er denne sidste Art, som under Navn af *A. hypoglottis* findes i De Candolles Herbarium fra Spanien, meddelt af La Gasca. Hermed stemmer da ogsaa vel overens, at Cutanda (ligesom DC) angiver Bællens Rum som enfrøede hos *A. hypoglottis* (s. ovenf.).

niens Flora finder jeg intet Spor til *A. danicus* (f. Ex. Boissiers voyage, de forskjellige floristiske Arbejder af Willkomm, Plannellas, Texidor o. Fl.), den nævnes ikke for Spaniens Vedkommende i Nyman's Sylloge, ja selv fra Catalonien, hvor den dog snarest kunde ventes fremfor nogen anden Provins af Spanien, anføres den ikke hverken af Colmeiro eller Costa. Indtil denne Art altsaa bevisligt er funden i Spanien, er det heller ikke af denne Grund tilstedeligt at overføre paa den et Navn, der er givet til en kun fra Spanien angivet Art.

Naar vi altsaa ere henviste til at søge Linnés *A. hypoglottis* i en enaarig Art fra Spanien, beskrevet med tilstrækkelig Udførlighed til at vise, at Størstedelen af dens Kjendetegn aldeles ikke passe paa den Art, for hvilken Navnet hidtil har været anvendt, og naar denne sidste derimod ifølge Linnés Synonymer og Angivelse af Fædreland øjensynlig er indbefattet under en anden Art (*A. arenarius* L.), fra hvilken den dog ifølge Nutidens Artsbegrænsning er vel adskilt, da maa vi være fuldt berettigede til 1) at forkaste Aitons, Sibthorps, Smiths, DC. o. fl. Anvendelse af Navnet *A. hypoglottis* som uberettiget¹⁾; 2) at udsondre fra Linnés *A. arenarius* de engelske Synonymer og Voxesteder og anvende paa disse det af Retzius først foreslaaede og af en tydelig Beskrivelse ledsagede Navn *A. danicus* (*A. hypoglottis* DC., non L.), hvorimod Navnet *A. arenarius* L. beholdes for den fra Vidsköfle i Skaane beskrevne Art som fortrinsvis stemmende med Linnés Beskrivelse; og 3) at søge en Art fra Spanien, paa hvilken de ovenfor angivne Kjendetegn for *A. hypoglottis* L. passe og som L. maa formodes at have sigtet til med dette Navn.

Til denne sidste Opgaves Løsning har jeg ovenfor søgt at yde et Bidrag ved at henlede Opmærksomheden paa *A. asperulus*

¹⁾ Som Følge heraf bør formentlig ogsaa Navnet Hypoglottidæ for den Gruppe af Astragalus-Slægten, hvortil *A. danicus* hører, forandres.

Duf. Men da denne Formodning indtil videre kun kan gjøre Fordring paa at tages under Overvejelse ved Siden af andre Arter, om hvilke der kunde være Tale, maa det højligen anbefales de spanske Botanikere at have Opmærksomheden henvendt paa at undersøge særligt i denne Retning de i Spanien forekommende Astragalus-Arter. Med flere spanske Botanikere at søge *A. hypoglottis* i Former af *A. Glaux* L. er neppe tilraadeligt paa Grund af Linnés tydelige Betegnelse af denne Art, med hvis Karakterer Beskrivelsen af *hypoglottis* desuden ikke ret vel passer. Heller ikke kan den søges i Former af *A. pentaglottis*, med hvilken Linn. nærmest sammenligner den, da der i Beskrivelsen udtrykkelig siges, at Bællen hos hin ikke, som hos denne, er skjældækt. —

Brotero (phytoogr. Lusit. p. 145, tab. 60) har beskrevet og afbildet en Art under Navn af *A. hypoglottis*, som han antager for en enaarig sydeuropæisk Afart af den nordeuropæiske *A. hypoglottis* (*A. danicus* Retz.), men fra denne er den himmelvidt forskjellig, hvilket Forf. selv har erkjendt ved at tilføje «*A. hypoglottis* DC. Astragal. tab. 14 cum nostro vix nisi varietatis nomine convenit». Efter Afbildningen at dømme er den i Habitus meget lig *A. pentaglottis*, men staar i Karakterer nærmere ved *A. Glaux*, og er muligvis en selvstændig Art, som paa Grund af de under Blomstringen fladtrykte Hoveder med 30—40 Blomster i hvert Fald neppe vil kunne repræsentere den linnéiske *hypoglottis*. Til Broteros Art har jeg tidligere troet at burde henhøre en Art fra Bjergene omkring Granada, *A. granatensis* Lge. (Pug. pl. hisp. IV, p. 372); ved nærmere Eftersyn er jeg dog nu tilbøjelig til at antage denne for adskilt fra Broteros *A. hypoglottis*, men i hvert Fald turde det bero paa et ufuldstændigt Kjendskab til denne karakteristiske Art, naar Bge (anf. St.) opfører min *A. granatensis* som simpelt Synonym til *A. Glaux* ¹⁾, fra hvilken

¹⁾ Bunge synes ikke at have kjendt min Beskrivelse af *A. granatensis*, som ikke tilsteder nogen Sammenblanding med *A. Glaux*; han angiver at have sét Exemplarer af min Art (fra S. de Alfacar), men muligen have disse

den er tydelig nok adskilt — den staar omtrent lige saa nær ved *A. purpureus*. — Imod at antage *A. granatensis* for den linnéiske hypoglottis kan gjøres den Indvending, at den er vedvarende og at dens flade, mangleblomstrede Hoveder ikke stemme med Beskrivelsen; det samme gjælder tildels om en anden Art fra Sydspanien, *A. Bourgæanus* Coss., hvis Bæller forøvrigt efter Beskrivelsen ¹⁾ ret vel kunde forenes med Linnés Ytringer om Bællen hos hypoglottis.

I Rækken af de Arter, om hvilke der nærmest kan være Tale ved et Forsøg paa en Fortolkning af *A. hypoglottis* L., maa endnu nævnes *A. purpureus* Lam. Naar det erindres, at Linné til en Tid, efter hvad de af ham selv for *A. hypoglottis* anførte Synonymer bevidne, maa have forbyttet Navnene hypoglottis og epiglottis, var det ikke usandsynligt at en lignende Navnebytning kunde have fundet Sted i hans Herbarium, og Smiths Tilføjelse ved den i herb. Linn. som epiglottis betegnede *A. purpureus*, ifølge hvilken denne skulde være den ægte hypoglottis (s. ovf.) kunde derfor synes at have nogen Rimelighed for sig. *A. purpureus* er desuden funden i Spanien ²⁾, saa at der fra denne Side intet kunde indvendes imod en slig Formodning, især hvis det kunde forudsættes, hvad der uheldigvis vel neppe kan tilvejebringes Oplysning om, at netop det paagældende Exemplar stammede fra Spanien. Men da de for hypoglottis angivne Karakterer (den enaarige Rod, de langstrakte Stængler, 8—10-blomstrede Hoveder, den i Spidsen hagekrummede og tokløvede

ikke været ret typisk udviklede. En fornyet Undersøgelse af mit Materiale har yderligere bestyrket mig i min tidligere Opfattelse af denne Arts Berettigelse, og jeg har, for at sætte Andre i Stand til at fælde en Dom herom, her tilføjet en Figur af *A. granatensis* (Tab. III, 4) og til Sammenligning en Fig. af *A. Glaux* (Tab. III, 3) samt analytiske Figurer af disse og de øvrige her nærmest omhandlede Arter.

¹⁾ Jeg har ikke sét Expl. af *A. Bourgæanus*, der beskrives som nærmest beslægtet med *A. purpureus*, men Bællens Form synes nærmest at svare til den hos *A. Stella* (cylindraceo-trigonum, 10—13^{mm} long., 2^{mm} lat.).

²⁾ Ved Bojar o. fl. St. i Aragonien (Loscos i Willk. Ser. inconf. Arag.).

Bælle) ikke passe meget bedre paa *A. purpureus* (sml. Tab. III, 2) end paa *A. danicus*, tør man vistnok ikke paa Grundlag af saa højest usikre Data opstille en ny Fortolkning af hint omtvistede Navn, og dets rette Anvendelse maa det derfor fremdeles være en Opgave at søge oplyst. Men for at der skal kunne ventes et mere positivt Resultat af fremtidige Undersøgelser er det først og fremmest nødvendigt at forlade den hidtil fulgte Vej og at forkaste den ukritiske og i høj Grad usandsynlige Fortolkning af et linnéisk Navn, ved hvilken man alt for længe har slaaet sig til Ro og derved fjernet sig fra det rette Spor til dette Navns sande Forstaaelse.

Ifølge ovenstaaende Bemærkninger, ved hvilke jeg har søgt at yde et Bidrag til Belysning af det Spørgsmaal, hvad der skal forstaaes ved *A. hypoglottis* L., og hvad der er denne Art uvedkommende, maa til den sidstnævnte Kategori henregnes *A. danicus* Retz., hvilket Navn formentlig bør beholdes som det ældste for *A. hypoglottis* DC., efter at Artens Adskillelse saavel fra *A. hypoglottis* L. som fra *A. arenarius* L. var erkjendt, og Synonymiken for denne Art bliver da følgende:

Astragalus danicus Retz. Obs. II, p. 41 (1781)! Schum. Enum. I, p. 213 (1801)! Lge. Haandb. i D. Fl. ed. 2, p. 469 (1856)! ed. 3, p. 522! (cf. Pugill. pl. hisp. IV, p. 373), Aschs. in Verh. des Brandenb. Ver. 1866, p. 117! Lilja, Sk. Fl. p. 538 (1870)!

Glaux exigua montana purpurea nostras Raj. Syn. ed. 3, p. 326, t. 12, fig. 3! (1724).

Astragalus incanus parvus purpureus nostras. Pluk. Almag. p. 59.

Astragalus repens minor flore coeruleo, siliqua epiglottidi simili β . Linn. mscr. in herb. Cliff.

Astragalus arenarius L. ex part. (quoad pl. anglicam et syn. Raj., excl. descr. ad pl. Scanensem)! O. F. Müll. in Fl. dan. tab. 614 (1775), Relhan, fl. Cantabrig. (1785), Lightf. fl. Scot. (1777), Wither. bot. arr.

ed. 2. (1787), Huds. fl. Angl. ed. 2 (1778), Pall. Astrag. p. 43 t. 34 (1800).

Astragalus epiglottis Dicks. hort. sicc. (1790) (teste Trimen).

Astragalus hypoglottis (L. sched. suppl. in herb. Cliff., non Mant. 2) Ait. hort. Kew. ed. 2 (1789) p. 76, Sibth. fl. Oxon. p. 227 (1794), Wither. bot. arr. ed. 3 (1796), Sm. Britt. Fl. v. 2; DC. Astrag. p. 118, tab. 14 (1802)! fl. Fr. IV, p. 570 (1805), Prodr. II, p. 281 (1825)! Hornem. oec. Pl. p. 777 (1821)! Drej. fl. exc. haun. p. 242 (1838)! Fries S. Veg. Scand. I, p. 47 et Herb. norm. XI, 49! Wimm. fl. Schles. p. 158 (1844)! Bab. man. ed. 3, p. 78 (1851)! Gke. Fl. v. N. u. M. D. 6 Aufl., p. 103 (1863)! Hartm. Skand. Fl. ed. 9, p. 149 (1864)! Aresch. Skån. Fl. p. 117 (1866)! Aschs. Fl. Brandenb. p. 154 (1864)! Bge. Astrag. gerontog. p. 83 (1869)! Boiss. fl. Orient. II, p. 252 (1872)! (non L., nec Desf., nec Brot.).

Astragalus Onobrychis Poll. palat. (non L.).

Forklaring af Tavlerne:

Tab. III.

1. *Astragalus danicus* Retz

- a. Blomst med Støtteblad, forstørret.
- b. Bælle.
- c. Tværsnit af samme.
- d. Bællen, aabnet paa langs.
- e. f. Frø i naturlig Størrelse og forstørret.

2. *A. purpureus* Lam.

- g. Blomst med Støtteblad.
- h. Bælle.
- i. Samme, aabnet paa langs.
- k. Tværsnit af Bællen.
- l. m. Frø i naturlig Størrelse og forstørret.

3. *A. Glaux* L.

- n. Spidsen af en Blomstergren.
- o. Blomst med Støtteblad.
- p. Bælle.
- q. Samme, aabnet paa langs.
- r. Tværsnit af Bællen.
- s. t. Frø i naturlig Størrelse og forstørret.

4. *A. granatensis* Lge.

- u. Blomstergren.
- v. Blomst med Støtteblad.
- x. Bæger.

- y. Bælle.
- z. Tværsnit af samme.
- æ. Bællen, aabnet paa langs.
- ø. Frø i naturlig Størrelse og forstørret.

Tab. IV.1. *Astragalus asperulus* Duf. (*A. epiglottoides* Willk.).

- a. Blomst med Støtteblad.
- b. Øvre Del af Blomsterstilken med Frugtaxet.
- c. Bælle.
- d. Samme, aabnet paa langs.
- e. Tværsnit af samme.
- f. g. Frø i naturlig Størrelse og forstørret.

2. *A. epiglottis* L.

- h. Smaablod.
 - i. Blomst med Støtteblad.
 - k. Frugtax (næsten siddende i Bladhjørnet).
 - l. Bælle.
 - m. Tværsnit af samme.
 - n. Bællen, aabnet paa langs.
 - o. p. Frø i naturlig Størrelse og forstørret.
-